

Komparace systémů finanční podpory kultury v ČR s vybranými vyspělými státy

---

Prosinec 2008

Zpracovatel: Projektová a rozvojová agentura, a.s.

Obsah:

1. Zadání, cíl a smysl studie	4
1.1. Identifikace zpracovatele	4
1.2. Cíl studie	4
1.3. Význam a smysl studie	4
2. Formy a míra finanční pomoci kulturnímu sektoru v evropském kontextu	5
3. Česká republika	8
3.1. Základní nastavení systému financování kulturního sektoru	8
3.2. Charakter forem decentralizované finanční pomoci kulturnímu sektoru	11
3.2.1. Dárcovství	11
3.2.2. Sponzoring	12
3.2.3. Fundraising	14
3.3. Statistika v kulturním sektoru	14
3.4. Organizační zajištění kulturního sektoru	17
4. Spojené království Velké Británie a Severního Irska	19
4.1. Přehled zdrojů a relevantních institucí	19
4.2. Základní nastavení systému financování kulturního sektoru	19
4.3. Veřejná podpora	20
4.4. Ostatní formy podpory	22
4.4.1. Dárcovství	22
4.4.2. Sponzoring	24
4.4.3. Fundraising	25
4.5. Objem finanční podpory	26
4.5.1. Podpora kultury z národních zdrojů	26
4.5.2. Podpora kultury z evropských fondů	28
4.5.3. Ostatní podpora	30
4.6. Organizační zajištění kulturního sektoru	33
5. Itálie	36
5.1. Přehled zdrojů a relevantních institucí	36
5.2. Základní nastavení systému financování kulturního sektoru	36
5.3. Veřejná podpora	37
5.4. Ostatní formy podpory	41
5.4.1. Dárcovství	41
5.4.2. Sponzoring	43
5.4.3. Fundraising	45
5.5. Objem finanční podpory	45
5.5.1. Podpora kultury z národních zdrojů	47
5.5.2. Podpora z fondů EU	49
5.5.3. Ostatní formy podpory	50

5.6. Organizační zajištění kulturního sektoru	51
6. Syntéza - srovnání České republiky, Spojeného království a Itálie	53
6.1. Problematika daňových úlev	53
6.1.1. Výdaje na kulturu ze státního rozpočtu	55
6.1.2. Daňové úlevy vázané na neziskový sektor	55
6.1.3. Daňové úlevy vázané na kulturu	55
6.1.4. Statistika kulturního sektoru	55
6.2. Problematika organizačního zajištění	56
6.2.1. Servis pro neziskový sektor	56
6.2.2. Servis pro kulturu	56
7. Stručné shrnutí a návrh dalšího postupu	57
7.1. Dárcovství	57
7.2. Sponzoring	59
7.3. Fundraising	60

Seznam tabulek a grafů:

Tabulka 1: Přehled zdrojů a relevantních institucí	8
Tabulka 2: Výdaje veřejných rozpočtů na kulturu v poměru k HDP	9
Tabulka 3: Přehled současných daňových úlev a úlev od správních poplatků	10
Tabulka 4: Přehled daňové uznatelnosti	13
Tabulka 5: Instituce - Velká Británie a Severní Irsko	19
Tabulka 6: Rozpočet britského Ministerstva kultury, médií a sportu	27
Tabulka 7: Přehled institucí rozdělující prostředky z národní loterie a jejich aktivity (1994-2008)	28
Tabulka 8: Instituce - Itálie	36
Tabulka 9: Soukromé a veřejné výdaje v kultuře v roce 2000 (v mil. euro)	46
Tabulka 10: Vývoj míry veřejné podpory dle správní úrovně	48
Tabulka 11: Alokace priorit obsahujících mj. výdaje na podporu kultury	49
Tabulka 12: Složitost daňových systémů států EU27	53
Tabulka 13: Přehled srovnávaných států - složitost daňových systémů	54
Tabulka 14: Přehled srovnávaných států - výdaje na kulturu ze státního rozpočtu	55
Tabulka 15: Přehled srovnávaných států - daňové úlevy na neziskový sektor	55
Tabulka 16: Přehled srovnávaných států - daňové úlevy vázané na kulturu	55
Tabulka 17: Přehled srovnávaných států - Instituce zajišťující statistické údaje	55
Tabulka 18: Přehled srovnávaných států - Instituce zajišťující servis pro neziskový sektor	56
Tabulka 19: Přehled srovnávaných států - Instituce zajišťující servis pro kulturu	56
Graf 1: Procento z HDP pro kulturu v zemích EU	6
Graf 2: Objem soukromých investic do kultury	31
Graf 3: Celkové soukromé finanční prostředky podle zdroje	32

1. Zadání, cíl a smysl studie

1.1. Identifikace zpracovatele

Název:	Projektová a rozvojová agentura, a.s.
Sídlo:	Senovážné náměstí 23
IČO:	27065359
Tel./Fax/e-mail:	+420 222 247 394, info@rozvoj.cz
Vedoucí týmu:	Ing. Tomáš Pápol
Vedoucí analytického týmu:	Mgr. Zdenka Sokolíčková

1.2. Cíl studie

Identifikovat možnosti daňové i nedaňové finanční podpory kultury na základě komparace současného stavu v ČR se systémy a zvyklostmi Itálie a Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku.

1.3. Význam a smysl studie

Smyslem studie je charakterizovat nejdůležitější okolnosti v oblasti daňové i nedaňové podpory kultury, které určují základní mantinely jak současného stavu, tak i možností jeho změn, samozřejmě ve vazbě na jejich proveditelnost.

Studie je vytvářena tak, aby mohla MKČR sloužit jako základní materiál pro jeho další detailní návrhy opatření ke zvýšení motivace k darům na podporu kultury a zachování kulturního dědictví, a to z hlediska:

1. možností právní úpravy v oblasti daňové politiky ČR;
2. možností nefinančních nástrojů motivace ze strany MKČR (doprovodný organizační aspekt).

Předpokladem je další prohlubování analýz v oblastech, u kterých tak určí tento elaborát. Jedná se o první krok (zmapování současné situace) k realizaci cílů Státní Kulturní politiky na léta 2009-2014, a to: „3.10. Rozvoj mimorozpočtových zdrojů na podporu kultury“ a „3.11. Posilování motivace k soukromé podpoře kultury“.

2. Formy a míra finanční pomoci kulturnímu sektoru v evropském kontextu

Existují tři základní způsoby financování kulturního sektoru, přičemž každý z nich funguje na základě svých specifických institucí a mechanismů. Čerpáme zde převážně ze zdroje KLAMER, A., PETROVA, L., MIGNOSA, A. Financing the Arts and Culture in the European Union, Brussels : European Parliament, 2006.

Financování vládními prostředky je založeno na dotacích přiznaných takovým kulturním organizacím a institucím, které splňují požadavky vypsane danou vládou a které vykazují stanovené žádoucí aktivity. Chce-li instituce získat prostředky z vládních rozpočtů, musí se přizpůsobit centralizovaným nárokům.

Financování tržními prostředky zahrnuje finance získané díky vlastním aktivitám organizace či instituce na trhu. Tento obnos zahrnuje i produkty prodané v rámci sponzorských výměnných transakcí. Získávání prostředků na trhu přirozeně vyžaduje zcela jiné strategie než žádání o státní finance.

Financování prostřednictvím třetího sektoru představuje soubor mechanismů jako jsou individuální dárcovství či dárcovství soukromé sféry. Nepatří sem pouze finanční pomoc, ale rovněž bez zpětné odměny věnovaný čas či práce. Funkci mecenášství, jež je tradičně zakotveno v evropské kultuře, dnes splňují nadace. Třetí sektor se zdá být v Evropě na vzestupu, a to především v anglosaské tradici.

Typologie konkrétních finančních mechanismů na podporu kultury a umění je následující:

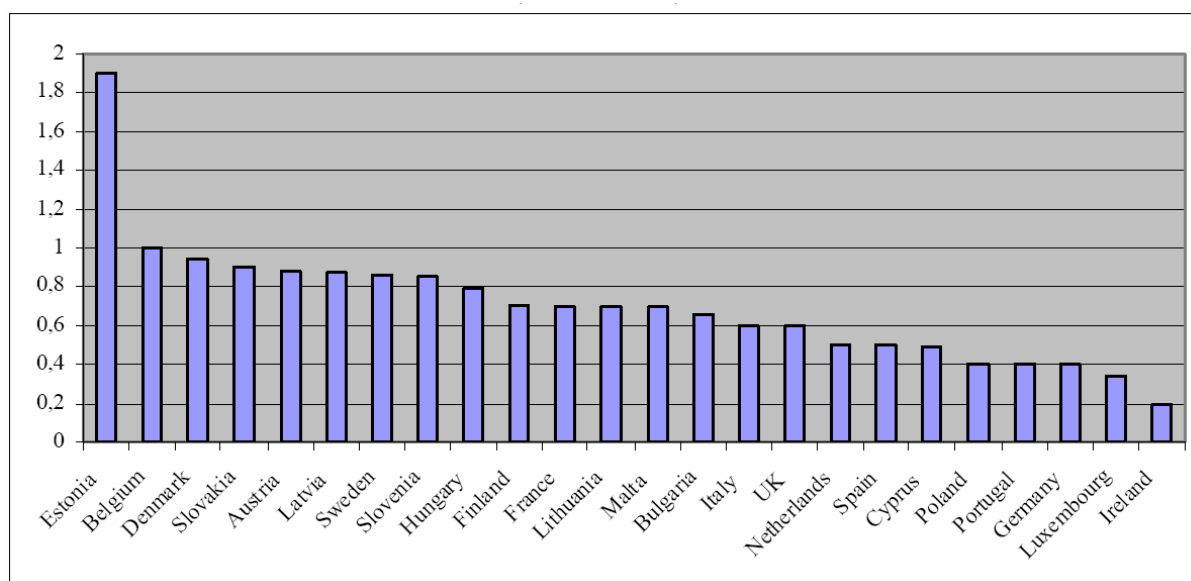
Veřejná přímá podpora je poskytována centrálními a lokálními vládami. Přidělována je ve formě subvencí, cen, grantů a loterijních fondů.

Veřejná nepřímá podpora zahrnuje daňové úlevy pro kulturní instituce v daňových systémech centrálních či lokálních vlád. Je založena na zvláštních legislativních opatřeních, zajišťujících zvláštní zdroje prostředků pro kulturu.

Soukromá podpora je pro kulturní sektor zprostředkována neziskovými organizacemi, privátními firmami a individuálními dárci.

Pro představu o rozložení dotací v kultuře mezi zeměmi Evropské unie přikládáme následující tabulku. Zahrnuta jsou data z let 2000 - 2005 a graf vyjadřuje průměrnou roční míru finanční pomoci (procento z HDP) kulturnímu sektoru ze strany vlády.

Graf 1: Procento z HDP pro kulturu v zemích EU

Zdroj: Financing the Arts and Culture in the European Union. Brussels : European Parliament, 2006.

V zásadě lze rozlišit dvě hlavní alternativy a několik dalších přídatných způsobů podpory kulturního sektoru. Jedná se o dárcovství a sponzorství (mecenášství), sekundárně lze hovořit také o organizovaném fundraisingu (zahrnujícím získávání peněz z nadací, grantů a programových dotací), kurátorství a dobrovolnictví.

Dárcovství je společenskou institucí, jejíž podstatou je věnování materiální pomoci bez zpětné materiální či nemateriální odměny vyjma osobního uspokojení a zvýšení občanského sebevědomí dárce.

Sponzoring se od dárcovství liší tím, že je založen na poskytnutí propagační a reklamní služby neziskovou organizací sponzorovi - právnické osobě. Jestliže je tedy v obecném povědomí často slovo „sponzor“ ztotožňováno s významem „dárce“, z právního i obsahového hlediska se jedná o zcela rozdílný status. Sponzorský příspěvek je chápán jako platba za poskytnutí takovéto služby. Smlouva v tomto případě není smlouvou darovací, ale smlouvou o reklamě. Dárce v tomto případě podporuje organizaci ve vazbě na výhody pro svoji firmu.

V praxi ČR se objevuje též pojem „**sponzorský dar**“. Jelikož toto spojení obsahuje jak pojem sponzor tak pojem dar, je nutné rozlišit právní podstatu vztahu mezi „dárce / sponzorem“ a příjemcem. Pokud je vztah upraven smlouvou, která neobsahuje poskytnutí protislužby (ať už se nazývá jakkoliv - rozhoduje náplň, nikoliv název smlouvy), jde z daňového hlediska o dar. Pokud je vztah upraven smlouvou zahrnující protislužbu - zpravidla smlouvou o reklamě, nájmu plochy, spolupráci, apod. jde o sponzoring, čili z hlediska daní víceméně běžný vztah platby za poskytnutou službu.

Fundraising je systematickou činností zaměřenou (nejen) v neziskovém sektoru na cílené získávání finančních či jiných prostředků na chod a aktivity organizace. Zpracovatel studie

považuje za důležité dodat, že se nejedná pouze o vyhledávání možností zisku dotací z veřejných rozpočtů, jak je do jisté míry zvykově zakořeněno v praxi ČR, nýbrž o činnost vyžadující maximálně profesionální přístup, zpravidla využívající nástroje marketingu. Jde tedy o **aktivní** nabídku spolupráce (srov. s pasivním vyčkáváním na dotační příležitost).

Kurátorství je obtížně definovatelným fenoménem, který se uplatňuje především v oblasti výtvarného umění. Lze jej však zobecnit na oblast umění a kultury celkově. Jedná se o komplexní systém péče o daný kulturní statek či jejich soubor, od klasických mechanismů uchování, ochrany a propagace přes socializaci a prezentaci na základě původní kurátorské koncepce až po fundraising, kulturní publicistiku a kritiku. Pracovní náplň kurátora není jednoznačně stanovena. Spory přetrvávají zejména v otázce, zda má zahrnovat i oblast ekonomickou (zejm. fundraising) či svou erudici zaměřit pouze a jenom na oblast kulturně-uměleckou.

Dobrovolnictví je společenskou institucí, v jejímž rámci dobrovolník vykonává pracovní činnost ve prospěch druhé osoby či instituce bez nároku na odměnu. Dobrovolnictví je jedním z tradičních pilířů neziskového sektoru a zároveň otevřené občanské společnosti. Dobrovolník pracuje na základě příkazu druhé osoby a jejich vzájemný vztah je smluvně a právně upraven, ovšem podle občanského zákoníku a nikoliv zákoníku práce.

Posledními dvěma formami stimulace kulturního sektoru se analýza nezabývá, neboť neobsahují žádné přímé finanční aspekty.

3. Česká republika

Analýza systému České republiky není primárním cílem této studie, a zpracovatel předpokládá jistou erudici čitatele v této problematice. Přesto jsou níže uvedeny základní závěry ve shodném členění v jakém jsou uvedeny analýzy vybraných států pro komparaci.

Níže uvedená tabulka přibližuje přehled zásadních zdrojů a relevantních institucí zaměřených na analyzovanou problematiku.

Tabulka 1: Přehled zdrojů a relevantních institucí

Název instituce	Předmět činnosti	Webové stránky
České centrum fundraisingu	o. s. podporující profesionalizaci fundraisingu v ČR	www.fundraising.cz
České fórum dárců	o. s. podporující rozvoj filantropie v ČR	www.donorsforum.cz
Dobrovolník.cz	servisní a informační portál dobrovolnictví	www.dobrovolnik.cz
Econnect	o. s. poskytující informační a mediální servis pro NNO v ČR	http://nno.ecn.cz
Kormidlo	katalog odkazů občanské společnosti	www.kormidlo.cz
Ministerstvo kultury	ústřední orgán státní správy pro kulturu v ČR	www.mkcr.cz
Nadace VIA	nadace podporující aktivní účast veřejnosti na rozvoji demokratické společnosti v ČR	www.nadacevia.cz
Neziskovky.cz	o.p.s. podporující rozvoj NNO a informující veřejnost o jejich přínosu pro společnost	www.neziskovky.cz
NIPOS	národní informační a poradenské středisko pro kulturu	www.nipos-mk.cz
NROS	nadace posilující rozvoj neziskového sektoru, dárcovství a dobrovolnictví	www.nros.cz
ProCulture	výzkumné, informační a vzdělávací centrum pro kulturu	www.proculture.cz
Rozhodni.cz	informační server kampaně 1% - Pro hodnotnější život	www.rozhodni.cz

3.1. Základní nastavení systému financování kulturního sektoru

Jednatelem ze strany českého státu ve věci podpory veřejných kulturních služeb je Ministerstvo kultury. Za veřejné kulturní služby se považují „služby spočívající ve zpřístupňování umělecké tvorby a kulturního dědictví veřejnosti a v získávání, zpracování, ochraně, uchování a zpřístupňování informací, které slouží k uspokojování kulturních, kulturně výchovných nebo kulturně vzdělávacích potřeb veřejnosti“ (§ 2, zákona č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů).

Financování kulturního sektoru je v České republice ošetřeno 3 základními právními předpisy, a to:

1. Zákon ČNR č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky, ve znění zákona č. 482/2004 Sb. a zákona č. 342/2006 Sb.

2. Zákon ČNR č. 241/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, ve znění zákona č. 273/1993 Sb. a zákona č. 482/2004 Sb. a zákona č. 342/2006 Sb.
3. Zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů

Přirozeně je financování kulturního sektoru též ovlivněno celým balíkem ekonomických a daňových zákonů, ale také předpisy upravujícími hospodaření s veřejnými prostředky. Ty totiž stanovují mantinely, kdy může orgán veřejné správy založit příspěvkovou organizaci (tedy organizaci napojenou na veřejné rozpočty), které výdaje budou osvobozeny od daní, apod.

Dotace

V České republice uděluje dotace ministerstvo, krajské, obecní úřady a fondy ustavené státní správou nebo samosprávou. Velikosti a základní směřování toku financí jsou vymezeny zákonem o finančním rozpočtu ČR. Ministerstvo kultury hospodařilo v roce 2007 s objemem financí ve výši 7,5 mld. Kč, na rok 2008 získalo 8,8 mld. Kč. Podíl celkových výdajů státního rozpočtu pro MK činil tak na rok 2007 0,66 % (bez církví) a na rok 2008 téměř 0,8 %. Vyspělé evropské země však kulturnímu resortu věnují cca 1 % ze státního rozpočtu, v některých zemích je tato částka ještě mnohonásobně vyšší (např. Estonsko). Vzhledem k tomu, že se dlouhodobě nedaří zvýšit státní dotaci z celkového rozpočtu na evropský standard minimálního 1 procenta, potřebuje kulturní sektor nové, decentralizované mechanismy, které by přispěly k jeho oživení a dynamizaci rozvoje.

Tabulka 2: Výdaje veřejných rozpočtů na kulturu v poměru k HDP

v mld. Kč, zaokrouhleno							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
HDP *)	2 189,2	2 352,2	2 464,4	2 577,1	2 781,1	2 970,3	3 204,1
na kulturu **)	13,1	14,4	15,6	17,4	19,3	19,7	22,3
v %	0,59	0,61	0,63	0,67	0,69	0,66	0,69

údaje o HDP převzaty z :

*) ČSÚ

***) součet výdajů kap. 334 (MK včetně výdajů na církve a nábož. společ.) a kap. 700 (výdaje rozpočtů ÚSC), do roku 2002 (včetně) i OkÚ

Zdroj: <http://www.nipos-mk.cz/text.asp?ID=824>

Daňové úlevy

Právní systém České republiky v současné době umožňuje několik dalších variant finanční podpory vyjma přímé dotace z veřejných rozpočtů.

Neexistuje žádný systém daňových výhod či úlev vysloveně pro kulturní oblast; mechanismus je nastaven shodně pro všechny nestátní neziskové organizace (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, církve a náboženské

společnosti) bez ohledu na sféru, ve které působí. Stát dovoluje neziskovému sektoru do určité míry využívat výhod v podobě daňových úlev; přehledně je vyjadřuje následující tabulka.

Tabulka 3: Přehled současných daňových úlev a úlev od správních poplatků

	DPH, daň z příjmů, daň silniční, daň z převodu nemovitostí	daň spotřební	daň z nemovitostí	daň dědická a darovací	soudní poplatky	správní poplatky
círky a náboženské společnosti	stejně pro všechny	částečné*	ano	ano	ne	částečné
obecně prosp. společnosti		částečné*	ano	ano	částečné	ne
nadace a nadační fondy		částečné*	ano	ano	částečné	částečné
občanská sdružení		částečné*	ano	ne	ne	částečné

* Osvobození u vybraných věcí, pokud se na ně vztahuje osvobození od dovozního cla.

Zdroj: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=1046>

Daňový systém ČR též zvýhodňuje **vlastníky nemovitých kulturních památek**, a to dvěma způsoby, samozřejmě při dodržení jednotlivými zákony stanovených podmínek:

1. Osvobození od daně z nemovitostí - po dobu 8 let od pravomocného stavebního povolení na její technické zhodnocení¹.
2. Zvýhodnění odpisů technického zhodnocení památek, tedy zvýhodnění u daně z příjmů².

Do 1.1.2008 byl převod nemovitých kulturních památek osvobozen i od daně dědické a darovací. Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, patřičné ustanovení zrušil (§ 20 odst.10 zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí). Přesto zůstává v platnosti ustanovení, že od daně dědické a darovací je osvobozeno nabytí majetku „právníky osobami se sídlem v České republice založenými nebo zřízenými k zabezpečování činnosti v oblasti **kultury**, školství, vědy, výzkumu, vývoje a vzdělávání, zdravotnictví, sociální péče, ekologie, tělovýchovy, sportu, výchovy a ochrany dětí a mládeže a požární ochrany, je-li bezúplatné nabytí majetku určeno na zabezpečování uvedené činnosti.“.

Nutno dodat, že tato zvýhodnění nejsou příliš významná a tedy ani výrazněji motivační, zejména s ohledem na současný stav nemovitých kulturních památek, jejich velmi časté „ztrátové využití“ a tedy cíle, které by taková úprava měla primárně mít. Tím by měla být

¹ § 9, odst. 1, pís. p) zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí

² zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

podpora obnovy zchátralých kulturních památek a motivace k jejich dalšímu, pokud možno ekonomickému využívání s ohledem na socioekonomický rozvoj společnosti a její nové požadavky.

Úspora na dani z příjmů je samozřejmě motivující, avšak do té míry, do jaké lze ušetřit na této dani (počítána ze zisku). Například nákladně rekonstruovaná kulturní památka vygeneruje i vysoké daňové odpisy. Pokud je ovšem majitelem objektu nezisková kulturní organizace, která generuje příjmy dostačující akorát na placení odměn a jiných výdajů na zajištění hlavní činnosti, odpisy nebudou hrát motivační roli (již bez započtení odpisů bude mít vyrovnaný hospodářský výsledek). Pokud je tedy nemovitost využívána pro neziskové účely, tedy podporu veřejných služeb v oblasti kultury, což lze označit za primární cíl Ministerstva kultury ČR, zvýhodněné odpisy sehrají nepatrnou úlohu.

Přičteme-li k tomu, že v mnoha případech zákonná i metodická úprava v oblasti obnovy kulturních památek neumožňují výrazně změnit využití památky oproti původnímu³, lze vyvodit závěr, že současná situace příliš nemotivuje majitele kulturních památek k jejich dlouhodobé údržbě a ekonomizaci a nelze ani očekávat, že sehraje významnou úlohu v naplňování cíle zvýšení využitelnosti nemovitých kulturních památek v ČR.

Daňový systém v ČR neumožňuje kulturně-specifické daňové úlevy (slevy na dani, odečitatelné položky) jednotlivým občanům. Jako konkrétní příklad uveďme kanadský systém, který je v působnosti od roku 2007, byť ne v oblasti kultury. V Kanadě může daňový poplatník uplatnit odečet daně z příjmů v případě, že prokáže zápisné svého dítěte do sportovní školy (maximálně do 500\$ a 16 let dítěte). Obdobné by tedy mohlo být zavedeno i v ČR, např. pro mimoškolní umělecké vzdělávání dítěte.

3.2. Charakter forem decentralizované finanční pomoci kulturnímu sektoru

3.2.1. Dárcovství

Neziskový sektor lze v České republice dárcovstvím podpořit coby:

1. běžný občan, zaměstnanec firmy nebo organizace (fyzická osoba);
2. podnikatel, živnostník (fyzická osoba s přiděleným identifikačním číslem);
3. zástupce firmy (právnícká osoba).

Je-li dárce fyzická osoba, získává při předání doklad o poskytnutém daru (darovací smlouva, příjmový doklad), který je nezisková organizace povinna vystavit včetně uvedení účelu daru. Zákon č. 586/1992 Sb. (zákon o daních z příjmu), § 15 odst. 1 přesně vyjmenovává účely, na které je možné dar věnovat tak, aby mohl být zohledněn při ročním zaúčtování daně.

---

³ Moderní předpisy a normy požadují bezbariérovost přístupu, existenci požárních úniků, apod. to vše ztěžuje jejich nové ziskově orientované využití.

Za ně je zodpovědný zaměstnavatel dárce, který vystavený doklad zaúčtuje při zpracování daňové povinnosti zaměstnance-dárce, nebo sám dárce, pokud si podává vlastní daňové přiznání z příjmů fyzických osob. Dárce - fyzická osoba může podle zákona o daních z příjmů odečíst hodnotu daru ze svého základu pro výpočet daně, pokud celková hodnota darů v daném roce je větší než 2 % základu daně poplatníka nebo činí alespoň 1000 Kč. Od základu daně lze však odečíst nejvýše 10 % hodnoty základu daně. U poplatníků s podprůměrnými příjmy tato úleva činí 15 %, naopak u poplatníků s nejvyššími příjmy může úleva činit až 32 % z hodnoty daru.

Je-li dárce právnická osoba (firma či organizace), bezúplatně převádí na obdarovanou neziskovou organizaci majetek (peněžní prostředky, movitou věc, nemovitost nebo jiný majetkový prospěch), což realizuje na základě darovací smlouvy dle občanského zákoníku § 628 a násl. Pro potřeby zvýhodnění při zdanění uvádí v darovací smlouvě účel podle zákona č. 586/1992 Sb., § 20 odstavec 8. Dárce může použít odčitatelnou položku snižující základ daně z příjmů, pokud hodnota jednoho každého daru (nebo všech darů jedné organizaci) bude činit alespoň 2000 Kč. Základ daně lze snížit nejvýše o 5 % základu daně. Pokud je dárce plátcem DPH a poskytuje věcný dar, je nutné odvést DPH z hodnoty daru. Finanční dary nejsou předmětem daně z přidané hodnoty a tato **DPH je pro dárce dalším nákladem spojeným s darem.**

Neziskové organizace vyjma občanských sdružení mohou uplatnit osvobození od daně darovací na základě zákona č. 357/1992 Sb. § 20 v případě, že dar bude použit pro realizaci cílů, ke kterým byly organizace založeny (což je uvedeno v zakládacích listinách, statutech atp.). Dary občanskému sdružení na kulturní účely (viz § 20 odstavec 4, písm. a) jsou od darovací daně rovněž osvobozeny.

Výdaj související s pořízením daru je veden jako výdaj nedaňový. K jeho daňovému zohlednění dojde mimo účetnictví či daňovou evidenci, až v rámci vyplňování daňového přiznání, kdy tiskopisy obsahují řádky určené právě k uvedení této položky.

Dárcovství si již u české veřejnosti našlo své místo. Stále více lidí jednorázově přispívá na veřejně prospěšné účely či do speciálních sbírek. Tato pasivní forma účelné finanční pomoci vyžaduje minimální osobní angažovanost a neklade na rozdíl od dobrovolnictví žádné nároky na čas dárce. V České republice se od roku 1989 etablovalo několik organizací, které se těší velké přízni dárců (věnující se péči o děti, handicapované, postižené přírodními katastrofami apod.); kulturní sektor prozatím nevyužívá dárcovství v plné míře a potřebuje v tomto ohledu posílit.

3.2.2. Sponzoring

Sponzoring se v České republice postupně rozvíjí společně s dalšími instrumenty decentralizovaného financování nejen kulturního sektoru.

Náklady na propagaci a reklamu jsou daňově uznatelnými náklady a sponzor je může v plné výši zahrnout do základu daně. Na rozdíl od odčitatelné položky „dary“ tak sponzorský příspěvek snižuje základ daně v plné výši. Pokud je nezisková organizace plátcem DPH, musí „cena“ za reklamu obsahovat DPH (reklama je zdanitelným plněním).

Příjmy ze sponzorského vztahu jsou v neziskové organizaci považovány za příjmy příp. výnosy z reklamy, které jsou předmětem daně z příjmů a v každém případě jsou zahrnuty do základu daně. Lze však říci, že až do výše 300 000 Kč základu daně neplatí nezisková organizace z celkových příjmů z reklamy a ostatních příjmů z vlastní činnosti daň.

Jistým úskalím je nevyváženost výhod u sponzorského příspěvku a daru, kdy sponzorský příspěvek je oproti daru výhodnější pro sponzora, zatímco pro kulturní subjekt je výhodnější dar. Sponzor totiž může uplatnit sponzorský příspěvek jak u daně z příjmů, tak u DPH, zatímco dar snižuje pouze daň z příjmů, a to ještě pouze v omezené výši (odčitatelná položka), zatímco DPH nikoliv (z hlediska DPH je neuznatelným výdajem)⁴. Naproti tomu kulturní subjekt u sponzoringu přijímá platbu včetně DPH (příjmy z reklamy jsou ekonomickou činností) a tato platba mu samozřejmě také zvyšuje příjmy (s výše uvedenou výjimkou do 300 tis. Kč), zatímco z daru neplatí DPH (přijetí daru na podporu hlavní činnosti kulturní neziskové organizace není ekonomickou činností) a pokud dar použijí na poskytování své hlavní neziskové činnosti (i kultura) neplatí ani daň darovací. Přehledněji jsou rozdíly uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 4: Přehled daňové uznatelnosti

	Dárce / Sponzor		Kulturní organizace	
	DPH (plátce)	Daň z příjmu	DPH (plátce)	Daň darovací / Daň z příjmů
Dar (též označován jako sponzorský dar)	Finanční - Nedaňový výdaj Věcný - Nutno odvést DPH	Nedaňový výdaj (odčitatelná položka) FO min 1000 Kč; max. 10% ze základu daně PO min 2000 Kč; max. 2% resp. 5% ze základu daně	Nedaňový příjem	Pro neziskovou činnost v kultuře a zároveň hlavní činnost je dar osvobozen od daně darovací
Sponzoring	DPH na vstupu	Daňový výdaj	DPH na výstupu	Odečet 30% z hodnoty, max. 1 mil. Kč (do 300 tis. Kč základu daně z příjmů neplatí NO daň)

Zdůrazněme ještě jednou, že v praxi ČR se sponzorský dar upravuje spíše smlouvou o reklamě, spolupráci, pronájmu plochy, apod. To je dáno tím, že existuje jen velmi málo firem, které by dokázaly předem odhadnout výši svých zisků. U takové smlouvy je sponzoring plně daňově uznatelným výdajem na straně sponzora. Příjemce takový příjem též plně zdaňuje (příjem z reklamy).

⁴ Přirozeně pokud je dárce plátcem DPH

3.2.3. Fundraising

V České republice měl fundraising před rokem 1989 nepříliš pevnou tradici; od 90. let, kdy došlo k prudkému rozvoji v neziskové sféře, se v českém prostředí tato instituce stále více integruje a profesionalizuje. Základními metodami jsou osobní setkání, veřejná sbírka, telefonická či poštovní kampaň, inzerce či pořádání společenských akcí.

Neziskové organizace nejen v kulturním sektoru potřebují pro svůj dynamický rozvoj kvalitní a aktuální informace o způsobech, jak nejlépe využívat metod fundraisingu ve svém oboru. Fungující systém dárcovství a sponzoringu, o nichž jsme se zmiňovali výše, jsou v podstatě výsledky úspěšných fundraisingových aktivit. Osoba či skupina osob zodpovědná za získávání prostředků na činnost organizace má být schopna budovat stabilní síť dárců, sponzorů, mecenášů a dobrovolníků, a opakovaně získávat granty a dotace z vyhlášených programů. Každá kulturní organizace by měla mít svoji vlastní image a tady i vlastní fundraisingovou strategii, nicméně je třeba maximálně fundovaného a poučeného přístupu. Znalosti a dovednosti se v této oblasti v České republice zlepšují, stále je však velké množství organizací, jejichž úspěšnost je v samostatném získávání zdrojů a prostředků nedostatečná.

3.3. Statistika v kulturním sektoru

Statistické zpracování kulturního sektoru v ČR zajišťuje Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, které každoročně vykazuje podrobné údaje týkající se jednotlivých odvětví a tematických žánrů. Pokud se týče financování kultury, je na webových stránkách NIPOSu uveřejněna zpráva shrnující Financování kultury z veřejných rozpočtů v letech 1991 - 2006. Nejvýznamnější poznatky elaborátu jsou:

- kulturní služby stále existenčně závislé na finančních prostředcích z veřejných rozpočtů, o jejichž alokaci rozhodují orgány veřejné správy;
- je nezbytné zamyšlení nad strukturou a možnostmi územních samosprávních celků jako zřizovatelů a podporovatelů kulturních aktivit a veřejných služeb kultury;
- největší obtíže s financováním kultury mají města s nízkým rozpočtem (cca do 5.000 obyvatel);
- výdaje na kulturu činí průměrně 2 - 3 % celkových rozpočtů územních samosprávních celků;
- výdaje veřejných rozpočtů v oblasti kultury nominálně sice rostou, reálně však stagnují v poměru k celkovým výdajům veřejných rozpočtů (i k HDP).

Dalším dokumentem NIPOSu, který se vyslovuje k problematice decentralizace výdajů na kulturu, je letošní Analýza vývoje decentralizace rozhodování o kultuře v ČR po roce 1993. Nejpodstatnějšími zjištěními jsou:

- výdaje veřejných rozpočtů vykazované jako výdaje na kulturu v omezené míře dovolují rozvoj některých činností a veřejných služeb kultury, naprosto však

nepostačují na postupné řešení vnitřní zadluženosti v té oblasti veřejných služeb kultury, kde nabídku zajišťují příspěvkové organizace;

- systémové změny, zlepšení kvality veřejných služeb kultury i odborné stránky jejich práce by si vyžádaly meziroční růst výdajů na kulturu nejméně na úrovni 20 % (v současnosti je tento růst na úrovni cca 10 %);
- decentralizace přináší výhodu možnosti rozhodnout o podpoře na základě osobní znalosti v regionálním kontextu;
- právní normy ovlivňující obecně ekonomiku veřejných služeb kultury (balík tzv. ekonomických a daňových zákonů), resp. veřejných neziskových služeb, byly formulovány bez toho, že by v zákoně (jakémkoliv) byla přesně vymezena buď veřejná nezisková služba nebo právní a ekonomická povaha neziskové právnické osoby - důsledkem je nejednotný výklad zákonů a fakt, že jednotlivé právní normy případně úlevy či osvobození, ať již pro veřejně prospěšné činnosti nebo pro neziskové právnické osoby, vymezují odlišně a pouze pro účely toho kterého zákona;
- objem finanční podpory místní a regionální kultury ze soukromých zdrojů, resp. ze strany podnikatelů lze dovést ze struktury vlastních příjmů subjektů působících v kultuře a je mizivý. Až na výjimky nejsou veřejné služby místní a regionální kultury pro dárcce přitažlivé. Dárcem v oblasti kultury bývá obvykle ten, pro koho je ta která oblast místní a regionální kultury z nějakého (obvykle osobního) důvodu významná. Obvykle se jedná o dary jednorázové a financování místní a regionální kultury se o ně nemůže systémově opřít.
- ani event. systém daňových asignací nevyřeší problém v ČR extrémně nízké motivace dárců.

Relevantní statistické a analytické informace k tématu dárcovství poskytuje server [Neziskovky.cz](http://neziskovky.cz), který čerpá z několika výzkumů individuálního dárcovství v ČR během posledních 5 let. Následuje rozsáhlejší citace (doplněná stručnými komentáři) pochází ze zdroje: <http://neziskovky.cz/cz/fakta/darcovstvi/darcovstvi-v-cislech/>.

„Podle průzkumu STEM pro NROS z roku 2004 se podíl dárců NNO mezi českými obyvateli od roku 2000 výrazně nezměnil. Podle častých výpovědí v posledních dvanácti měsících obdarovalo věcným či peněžním darem některou z neziskových organizací 47 % obyvatel ČR, tj. o 4 % více než v roce 2000. Zhruba čtvrtina obyvatel věnovala dar (26 %) jedné neziskové organizaci, asi pětina (21 %) přispěla svým darem dvěma nebo více NNO.“ Ukazuje se tedy, že téměř polovina obyvatel země je dárcovství v neziskovém sektoru nakloněna a aktivně jej praktikuje.

„Částky, které lidé věnují neziskovým organizacím, obvykle nejsou příliš vysoké. U dvou třetin dárců (67 %) celková hodnota daru, ať už finančního či věcného, nepřesáhla v minulém

roce obnos 700 Kč. Zhruba každý desátý občan (13 %) poskytl nějaké neziskové organizaci dar v hodnotě od 700 do 1 400 Kč. Dar vyšší ceny (nad 4 000 Kč) věnovalo neziskovým organizacím 5 % lidí.“ Vzhledem k tomu, že odpis daru z daní je možný teprve při částce nad 1 000 Kč, více než dvě třetiny darů nejsou momentálně daňově zvýhodnitelné.

„Své dary dedikovali občané především dětem (49 %), tělesně handicapovaným (35 %) nebo lidem postiženým přírodní katastrofou (24 %).“ Tyto tři kategorie se pravděpodobně v některých případech překrývají (např. handicapované děti). Je zřejmé, že kultura získává v současné době naprosto zanedbatelný podíl na současném dárcovství v ČR.

„Podle výzkumu Nadace Partnerství z roku 2003, který byl zaměřen výhradně na organizace v oblasti životního prostředí, dvě třetiny organizací (62 %) mají individuální dárce. Ve většině případů jsou však počty přispěvatelů velmi nízké: pouze u čtvrtiny z nich převyšuje počet pravidelných a/nebo příležitostných dárců 20. Tomu odpovídá i nízký podíl příjmů od individuálních dárců na celkových rozpočtech organizací, tyto příjmy pokrývají v průměru jen 6 % nákladů organizací.“ Je pravděpodobné, že kulturní sektor se v tomto ohledu principiálně neodlišuje od sektoru životního prostředí, pouze nejsou známy konkrétní údaje.

„Zaměříme-li se přímo na dárce - fyzické osoby, kteří odečítají dary ze svého daňového základu, můžeme konstatovat zvyšování počtu daňových poplatníků, kteří podávají daňové přiznání a deklaruji odčitatelnou položku hodnoty poskytnutého daru, celkové hodnoty darů, které jsou jako odčitatelná položka v daňovém přiznání uvedeny. Zvyšuje se i relativní počet daňových přiznání, ve kterých jsou odpočty na dary uvedeny oproti celkovému počtu daňových přiznání (6,3 % v roce 2004 oproti 4,8 % v roce 1999). Hodnota průměrného daru fyzické osoby uváděná v daňovém přiznání v roce 2004 činila 10 451 Kč, oproti 9 455 Kč v roce 1999. Nutno poznamenat, že statistická data použitá mají pouze omezenou vypovídací schopnost. Je třeba vzít na vědomí, že řada fyzických osob, které poskytují dary, vůbec nepodává daňová přiznání (například velká část zaměstnanců, důchodců apod.) a nebo daňové přiznání podává a poskytnutý dar v něm neuvádí nebo pouze v částečné výši, a to z různých důvodů (například daňový subjekt je ve ztrátě nebo hodnota daru převyšuje maximální výši odčitatelné položky).“ Systematická statistika s velkou vypovídací hodnotou tedy v oblasti dárcovství neexistuje, identifikovatelná je pouze mírně pozitivní vývojová tendence.

„Podle výzkumu Market Vision pro Spiralis z roku 2003 ti, kteří za poslední rok alespoň jednou věnovali peníze NO, platili v převážné většině hotovostí (53 %) anebo složenkou (43 %). Zbytek využil možnosti bankovního převodu. Při získávání peněz preferují neziskovky osobní kontakt, ať už jakýmkoli způsobem. Menšinovou formou komunikace je reklama, využívaná asi 20 %. Jde o organizace s větším rozpočtem. Finance získávají většinou jednorázovým platebním příkazem (82 % organizací) nebo v hotovosti (66 % NNO). Trvalým bankovním příkazem 24 %. Zastoupení internetu a mobilu jako nástroje fundraisingu je statisticky nízké (14 %) a jen občasné.“

3.4. Organizační zajištění kulturního sektoru

Profesionální fundraising se v České republice rozvíjí postupně od 90. let a prozatím se nevyprofilovala žádná instituce věnující se výhradně oblasti kultury. Přehled o veřejných a soukromých subjektech zaměřených na podporu fundraisingu v (kulturním) neziskovém sektoru poskytuje internetový server Kormidlo, především jeho sekce Neziskový sektor a Kultura.

V podsekcí „Fundraising, financování NNO - služby pro NNO“ najdeme odkazy na několik institucí, které nabízejí servis v oboru fundraisingu.

České centrum fundraisingu je občanským sdružením zastřešeným sdružením TEREZA, které pomáhá učitelům se zařazením ekologické výchovy do výuky a se zaváděním metod aktivního vyučování na základních a středních školách. České centrum fundraisingu má dvě hlavní funkce - vzdělávací a informační. Cílem vzdělávací části je prostřednictvím několika vzdělávacích programů zvýšit počet a odbornou kvalifikaci poradců a školitelů neziskových organizací v oblasti fundraisingu a dlouhodobého získávání zdrojů v ČR. Cílem informační části je vytvořit na webových stránkách otevřenou platformu pro výměnu informací a zkušeností z domova a zahraničí. Sdružení poskytuje všeobecné informace co se týče základů fundraisingu pro NNO včetně rešerší odborných publikací, publikuje tématické zprávy a studie, poskytuje poradenství v oblasti právních aspektů fundraisingu, pořádá vzdělávací školení a semináře, dále konzultuje strategické plánování, rozvoj vlastních příjmů, finanční řízení organizace, řízení a plánování fundraisingu, personální řízení, plánování kampaní, a pomáhá regionálním centrům fundraisingu.

Dále existují **portály regionálních neziskových sdružení**, jako například v Královéhradeckém kraji (<http://khk.neziskovka.cz>) či v kraji Vysočina (www.neziskovka.cz). Jejich součástí bývá databáze neziskových organizací v kraji, grantový kalendář, kalendář akcí, aktuality, nabídka vzdělávání pro pracovníky NNO, informace o nadacích, agenturách, informace o evropských fondech, zahraniční kontakty, brigády a práce v neziskovém sektoru, bezplatné poradenství, právní poradna a diskusní fórum. V Královéhradeckém kraji je portál projektem Centra evropského projektování - regionální rozvojové agentury, na Vysočině jej provozuje Třebíčská unie mládeže.

Dále existuje několik organizací zabývajících se servisem speciálně v oblasti dárcovství nebo dobrovolnictví a problematice neziskového sektoru obecně.

České fórum dárců je občanské sdružení, které již 10 let podporuje rozvoj filantropie v České republice. Členy sdružení jsou významné nadace a nadační fondy a firemní dárci. Provozuje systém dárcovských SMS, poskytuje poradenské a konzultační služby v oblasti firemní filantropie (strategie, výběr vhodného veřejně prospěšného projektu, zapojování zaměstnanců) a legislativních otázek spojených s filantropickými aktivitami (jak založit nadaci, nadační fond, právní a daňové povinnosti spojené s filantropií).

Dobrovolník.cz je servisním a informačním portálem českého dobrovolnictví a vznikl roku 2001. Portál zprostředkovává informace a umožňuje vzájemnou komunikaci o dobrovolnictví, o dobrovolnických službách a centrech nabízejících dobrovolníkům i organizacím metodickou pomoc, provozuje burzu dobrovolnických příležitostí, propaguje dobrovolnictví směrem k veřejnosti a médiím a snaží se o postižení mezinárodního kontextu.

Econnect je občanské sdružení, která pomáhá ostatním organizacím neziskového sektoru v ČR využívat informační technologie a internet. Ve svém zpravodajství se věnuje dění, které se tohoto sektoru dotýká. Provozuje kalendář akcí, grantový kalendář a katalog odkazů. Neziskovým organizacím nabízí informační a mediální servis. Vytváří internetové stránky a nabízí publikační systém.

Neziskovky.cz jsou obecně prospěšnou společností, mezi jejíž hlavní cíle patří profesionalizace činnosti neziskových organizací a podpora jejich vzájemné spolupráce. Subjekt spolupracuje a iniciuje spolupráci s příspěvkovými organizacemi, veřejnou správou i podnikatelskými subjekty. Dosahuje svých cílů poskytováním informačních, vzdělávacích a publikačních služeb. Jedná se především o provoz specializované veřejné knihovny, správu Katalogu neziskovek a Databáze finančních zdrojů, vydávání měsíčního informačního servisu, organizaci seminářů pro pracovníky neziskových organizací, zprostředkování odborných konzultací a vydávání publikací pro neziskové organizace. Společnost Neziskovky.cz je vydavatelem měsíčníku Neziskovky.cz, který je jediným celoplošným periodikem určeným nejen pracovníkům neziskových organizací v České republice.

NIPOS bylo zřízeno Ministerstvem kultury roku 1991 a od svého vzniku se systematicky věnuje podpoře rozvoje kultury, především rozvoje kulturně společenských a tvůrčích aktivit občanů v místech a regionech, se zřetelem k oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit a k veřejnému užití autorských děl, poskytování informačních služeb a odborných konzultací orgánům a pracovníkům územní samosprávy, státní správy, občanských sdružení, právníkům i fyzickým osobám a dalším subjektům, působícím v místní a regionální kultuře, a to na základě soustavného vytěžování teoretických a praktických poznatků z analytické a výzkumné činnosti v oblasti kultury, z vlastního výzkumu a s využitím odborných znalostí z různých oborů umělecké činnosti. Odborná činnost NIPOS je zaměřena rovněž na získávání a analýzu poznatků o obecné úloze a postavení veřejných služeb kultury v sociálně-ekonomickém rozvoji regionů. NIPOS je odborným pracovištěm pro rozvoj neprofesionálních uměleckých aktivit a estetické výchovy dětí a mládeže.

ProCulture bylo založeno roku 2003 jako výzkumné, informační a vzdělávací centrum pro umění a kulturu a jeho cílem je zvyšovat kapacitu a profesionalitu českých kulturních organizací poskytováním relevantních informací a služeb. Centrum je zaměřeno na externí asistenci kulturním institucím a organizacím, která zahrnuje výzkum a analýzy, dokumentaci a monitoring, konzultace a vzdělávací aktivity.

4. Spojené království Velké Británie a Severního Irsku

4.1. Přehled zdrojů a relevantních institucí

Tabulka 5: Instituce - Velká Británie a Severní Irsko

Název instituce	Předmět činnosti	Webové stránky
Arts & Business	instituce podporující rozvoj vztahů mezi soukromým a kulturním sektorem	www.aandb.org.uk
Association of Fundraising Professionals	mezinárodní organizace na podporu filantropie a fundraisingu	www.afpnet.org
Charities Aid Foundation	komplexní informační servis pro individuální i korporátní dárce a NNO	www.cafonline.org
Charity Bank	bankovní ústav s nekomerčními účely (podpora charity a dobrovolnictví)	www.charitybank.org
Charity Fundraising	vzdělávací a poradenský servis pro fundraising dobročinných organizací	www.charity-fundraising.org.uk
Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe	server poskytující informace o národních kulturních strategiích v Evropě	www.culturalpolicies.net
Department for Culture, Media and Sport	ústřední orgán státní správy pro kulturu ve Velké Británii	www.culture.gov.uk
HM Revenue & Customs	státní orgán odpovědný za sběr a administraci daní - servis pro NNO	www.hmrc.gov.uk/charities
Institute for Philanthropy	nezisková organizace na podporu filantropie ve VB i v mezinár. kontextu	www.instituteforphilanthropy.org
Institute of Fundraising	profesionální orgán pro podporu fundraisingu ve Spojeném království	www.institute-of-fundraising.org.uk
Office for National Statistics	národní statistický ústav	www.statistics.gov.uk
Organisation for Economic Co-operation and Development	mezinárodní organizace koordinující ekonomickou a sociálně-politickou spolupráci členských zemí	www.oecd.org/uk
Philanthropy UK	poradenství pro dárce ve VB	www.philanthropyuk.org
Third Sector	periodikum a portál spravující informace z neziskového sektoru	www.thirdsector.co.uk
UK Fundraising	internetové poradenství v oblasti fundraisingu	www.fundraising.co.uk

4.2. Základní nastavení systému financování kulturního sektoru

Hlavními zdroji podpory kultury ve Velké Británii jsou:

1. veřejné zdroje (národní i evropské) včetně části výtěžku Národní loterie,
2. zdroje poskytované prostřednictvím soukromých darů a sponzorských darů,
3. specifické nástroje veřejné správy (daňové úlevy).

Prostředky jsou přerozdělovány přes britské ministerstvo kultury (DCMS), jednotlivé zemské orgány a dále „příspěvkové organizace“ (např. Filmová rada Spojeného království, viz dále). Typickým rysem je velký podíl veřejnosti na rozhodování o směřování prostředků na kulturu, které jsou nedílnou součástí britského systému správy kultury. Dalším typickým rysem britského systému je snaha o decentralizaci a dekoncentraci správy kultury s ohledem na potřeby jednotlivých regionů (princip je v originálu nazývaný „on arm's length“ basis).

4.3. Veřejná podpora

Veřejná podpora je udílána prostřednictvím propracovaného systému institucí. Jednotlivé orgány systému zastupují jak regionální zájmy, tak zájmy jednotlivých oblastí kultury. Britský systém by se dal charakterizovat jako strategicky centrálně řízený, avšak s poměrně vysokou mírou dekoncentrací pravomocí a regionální decentralizace (nelze tedy mluvit o centralizovaném systému, ale spíše o systému založeném na principu programování). „Politika“ kultury je utvářena centrální britskou vládou, v jednotlivých zemích pak místními odpovědnými orgány (viz dále). Pravomoc rozhodování o použití výdajů na jednotlivé projekty je svěřena tzv. NDPB - Non-Departmental Public Bodies (nelze přirovnat k českému ekvivalentu - vzdáleně jsou podobné detašovaným pracovištím, resp. dekoncentrátům státní správy) a agenturám financovaných přímo vládou⁵. **Prostředky jsou těmto agenturám udělovány na tři roky dopředu**, čímž je institucím umožněno koncepční plánování využívání prostředků.

Podpora národních muzeí, galerií a institucí (Britská knihovna) a podpora kultury v Anglii je udílána prostřednictvím britského Ministerstva pro kulturu, média a sport (Department for Culture, Media and Sport, DCMS). Tento orgán je analogický českému Ministerstvu kultury, avšak svými kompetencemi přesahuje do sféry českého Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva pro místní rozvoj. Ve své kompetenci má také tvorbu základních právních předpisů pro Wales, řízení kreativního průmyslu (creative industry), rozhlasu a medií, Národní loterii, hazard, do jeho přímé působnosti patří také správa umění, kreativního průmyslu, kulturního dědictví, architektury, královských parků, galerií, archivů a **cestovní ruch**. DCMS spolupracuje s 43 nevládními příspěvkovými organizacemi a s 11 NDBP jako poradními orgány. Jednou z nejdůležitějších jednotek je Arts Council England. Rada prošla v nedávné době zásadní reorganizací. Jedním z jejích současných principů je držení regionálních jednotek, které napomáhají vyhledávat a řídit rozdělování financí s ohledem na

---

⁵ Nevládní veřejná organizace (NDPB) je instituce na národní nebo regionální úrovni, jednající nezávisle na ministrech, kterým je však odpovědná. Není tvořena čistě úředníky. Existují dva druhy NDPB. Jedním z nich jsou výkonné instituce, které administrují, vykovávají správu daného resortu. Jejich pověření a míra nezávislosti je dána smlouvou s vládou. Druhou skupinou jsou poradní komise a výbory. Vedle těchto nevládních veřejných organizací působí ještě výkonné agentury. Ty neurčují svou strategii a politiku, v tom jsou závislé na svém ministerstvu, slouží pro výkon správy - např. Centrum práce. (Zdroj: http://www.direct.gov.uk/en/Governmentcitizensandrights/UKgovernment/Centralgovernmentandthemonarchy/DG_073446)

potřeby jednotlivých územních jednotek a jejich strategických rozvojových plánů za současné pozornosti centrální jednotky; menší jednotky jsou také schopnější lépe reagovat na potřeby umění.

Ve Skotsku kulturní sektor kontroluje vládní direktoriát pro evropské záležitosti, vnější vztahy a kulturu a Oddělení pro výkon ve vzdělání (Scottish Executive Education Department). Do jeho kompetencí patří vytváření politiky umění, filmu, architektury, kulturního dědictví, gaelštiny, cestovního ruchu, sportu a spolupráci s britskou vládou. Od roku 2008 by mělo ve Skotsku působit nově uspořádané Kreativní Skotsko, nahrazují dvě dosavadní významné NDPB. Hlavní herecké společnosti jsou financovány přímo vládou.

Ve Walesu odpovídá za kulturní oblast Národní shromáždění (National Assembly for Wales) a v Severním Irsku Oddělení pro kulturu, umění a volný čas (Department for Culture, Arts and Leisure). Částečně do sektoru zasahuje i Ministerstvo zahraničních věcí (Foreign Affairs).

Ve Velké Británii neexistuje žádný specifický zákon umožňující soukromé daňové asignace v kulturním sektoru; **dárcovství a sponzorství** má nicméně dlouholetou tradici a odhadem získávají touto cestou kulturní instituce ročně až **452 mil. liber**, a to nejčastěji odvětví jako jsou výstavnictví, tanec, hudba, divadlo, festivaly a kulturní dědictví⁶. Ve Spojeném království existuje od roku 2000 možnost odečíst si z **daně** dar, grant či patronaci nad kulturním projektem a prosazují se také nové modely zapojení firemních dárců neboli venture philanthropy. **Individuální jedinci povinni dědickou daní, daní z převodu majetku či z nemovitosti mohou část či plnou sumu dluhu splatit převedením uměleckého díla či jiného kulturního objektu do veřejného vlastnictví skrze HM Revenue.**

Nezávislá muzea a jiné obdarovatelné kulturní instituce mohou získávat takzvanou **Gift Aid**. Jedná se o systém daňových úlev pro britské dobročinné organizace, kdy je „daň“ dárcem jakoby splacena předem a dána obdarovanému a subjekt může současně žádat o zvýšení příspěvku na svou činnost.

Dále je ve Spojeném království uvalená **nulová daň z přidané hodnoty** na knihy a při splnění určitých podmínek na fundraisingové aktivity dobročinných organizací.

Aktuálním tématem jsou daňové úlevy překračující hranice jednotlivých států Evropské unie a Spojené království jedná o zavedení tohoto systému. Dárce by tak měl mít možnost požadovat slevu na dani i v případě, že obdaroval neziskovou organizaci v jiném členském státě EU. Podmínkou by u organizace mělo být pouze plnění cílů, vytyčených jako daňově zvýhodnitelných, v zemi dárcem⁷.

---

⁶ Viz srovnání evropských systémů v přehledné tabulce:

<http://www.culturalpolicies.net/web/comparisons-funding.php?aid=41&cid=46&lid=en>

⁷ Článek věnující se tomuto tématu byl uveřejněn dne 23. 10. 2008 na:

4.4. Ostatní formy podpory

4.4.1. Dárcovství

I ve Spojeném království je základní charakteristikou dárcovství fakt, že dárci podporují organizaci či aktivitu primárně zcela bezplatně. Nicméně je přiznána určitá možnost drobnějších nejen sociálních, ale i obchodních zvýhodnění, z dárcovství plynoucích. Motivace je tedy chápána buď jako ryze altruistická, či jako krok směrem k úspěšnějšímu marketingu. Ve druhém případě je nezbytné, aby obě strany měly stejnou představu o míře kompenzace, neboť přesáhne-li určité limity, musí se podřídit zdanění. Existuje možnost rozdělit platbu tak, aby část z ní spadala do kategorie sponzoringu a část do dárcovství, což umožní na dani ušetřit.

Darovaný obnos soukromou společností (právníckou osobou) neziskové organizaci není chápán jako distribuce zisku. Britský právní systém dar chápe na rozdíl od ČR jako **srážku z příjmu ještě před výpočtem daně** (dárcovství tedy velice efektivně snižuje přiznávané příjmy a tedy i daně). K uplatnění slevy na dani je přirozeně nezbytné disponovat patřičným potvrzením o předání daru. Pro obdarovanou stranu z aktu neplynou žádné daňové povinnosti (tedy ani možnost požádat o navrácení části dani skrze mechanismus Gift Aid, viz níže). Firma může uplatňovat zvýhodnění za dárcovství při placení daní pouze v témže kalendářním roce. Je-li dárci členem obchodního společenství, dar se bere jako relevantní pro každého ze členů společenství ve stejné výši. DPH se u daru neplatí.

Přehled o současných způsobech dotování kulturní oblasti mimo centralizovanou kulturní politiku státu poskytuje studie zveřejněná v roce 2007 pod názvem **Private Giving for the Public Good**⁸ a také průvodce dárcovstvím **Guide to Giving** z roku 2005⁹.

Individuální i firemní dárcovství ve Spojeném království mírně stagnuje a je vyvíjena snaha směrem k motivaci více dárců a zároveň zjednodušení a zvýhodnění obdarovávacích mechanismů. Momentálně je možné využívat pravidelného dárcovství skrze odvody z pracovní mzdy, jednorázového dárcovství, zprostředkovaného dárcovství skrze fond či finanční instituci, daňových zvýhodnění například při založení speciálního účtu u Charity Bank nebo založení soukromého či rodinného dobročinného trustu.

Charity Bank je ojedinělým bankovním ústavem, který má stoprocentně nekomerční účely. Veškeré uložené finance a výnosy z nich jdou na podporu neziskových organizací

<http://www.thirdsector.co.uk/channels/Finance/Article/856231/UK-charities-closer-cross-border-tax-relief-Euro-donors/>).

⁸ Plná verze dokumentu je dostupná na:

http://www.nationalmuseums.org.uk/images/publications/private_giving_public_good.pdf

⁹ <http://www.philanthropyuk.org/AGuidetoGiving>

s primárně sociálním zaměřením a dobrovolnictví. Z výročních zpráv¹⁰ však vyplývá, že značná část prostředků jde i na podporu nekomerční kultury a umění. Banka byla založena v roce 1992 subjektem Charities Aid Foundation. V roce 2006 poprvé přesáhla celková suma žádostí o půjčky na charitativní účely 100 mil. liber a roku 2007 byly realizovány půjčky v celkové hodnotě převyšující 15 mil. liber. Na letošní rok měla banka vyčleněno 18 mil. liber. Od svého založení banka zprostředkovala svým klientům celkem 72.748.831 liber s tím, že půjčuje od několika tisíc do jednoho milionu.

Pilířem Charity Bank je snaha o rozvoj investic do sociálního kapitálu skrze zajišťování finančních prostředků **pro neziskové organizace, které mají ztížený přístup ke komerčním půjčkám**. Banka nefunguje jako běžný ústav určený na každodenní bankovní transakce. Instrukce působí po celém území Spojeného království, provozuje speciální programy pro regiony Yorkshire a Humber, Severní Irsko a Wales. V případě prověřených organizací banka půjčuje i mimo Spojené království.

Významnými tématy z hlediska firemního dárcovství jsou takzvané philanthropic leadership a venture philanthropy. Filantropické vůdcovství představuje úsilí o předání zkušeností z úspěšného zapojení do decentralizovaných mechanismů financování kultury a stimulace například zaměstnanců dárce ke spolupráci. **Podpora kulturní organizace se má stát plnohodnotnou součástí pracovníkovy profesní kariéry a podpořit jeho občanskou odpovědnost**. „Venture philanthropy“ neboli volně přeloženo podniková filantropie zase zahrnuje soukromé dobročinné organizace zřízené podnikateli za účelem využití obchodních strategií pro podporu kultury a umění.

Ve Spojeném království existuje velký tlak na zavádění různých kreativních a inovativních metod dárcovství v umění a kultuře. Velice atraktivní jsou systémy daňových úlev a zvýhodnění, které by mohly významně zvýšit celkový počet dárců a tedy i objem získaných finančních prostředků pro umění a kulturu. Plánované dárcovství výhodné pro dárce i stát je částečně realizováno skrze takzvaný **Gift Aid**, instituci **administrující až 90 % dobročinných darů**. V roce 2000 a 2008 došlo ke změnám v nastavení systému, nicméně stále nefunguje zcela tak, jak by měl (není dostatečně plošně a efektivně využíván). Gift Aid umožňuje uplatnit slevy na dani jak dárce tak obdarovanému. Neziskové organizace mohou jeho prostřednictvím nárokovat standardní výši daně z příjmu u určitých darů, a dále dárce povinni platbou vyšší daně z příjmu mohou požadovat rozdíl mezi standardní a zvýšenou daňovou sazbou. Čím větší je tedy darovaný obnos, tím větší částka může být zpětně nárokována. Nevýhodami Gift Aid je, že lze uplatňovat daňová zvýhodnění při darování hotovosti, akcií či podílových listů nebo pozemků, ale nikoliv při věnování jakýchkoli objektů.

---

¹⁰ Výroční zprávy za roky 2004 - 2007 dostupné na adrese:
http://www.charitybank.org/About_Us/What_we_do/Annual_Report.aspx

S touto problematikou souvisí takzvané schéma zástupné platby, **acceptance-in-lieu scheme**, kdy v případě, že dárce je mrtvý, je možné splatit patřičnou dědickou daň věnováním kulturně hodnotné věci či objektu (v hodnotě tržní ceny daru) státu. Předměty přecházejí následně do sbírek veřejných muzeí, galerií, archivů či knihoven.

V zájmu rozvoje dárcovství v kulturním sektoru by bylo třeba stimulovat rozvinutí celoživotní či alespoň dlouhotrvající podpory. Kromě možnosti věnování uměleckého či kulturního díla za života plátce daně se **zvažuje také například možnost vložit na celá desetiletí svá aktiva do dobročinného trustu za využití výhod z toho plynoucích v rámci daňového nastavení**, a nezisková organizace by mohla celkový obnos obdržet po smrti dárce.

Průměrně věnoval dospělý Brit v období 2005 - 2006 na charitu asi 183 liber a celková částka se vyšplhala na 8,9 mld. liber. Téměř tři pětiny Britů se stávají dárci alespoň jednou za měsíc; častěji darují ženy, avšak muži darují vyšší částky. Nejštědřejšími oblastmi jsou Londýn, severovýchodní a východní Anglie. Dobrovolnicky se nejvíce zapojují v Londýně, na severovýchodě a východě Anglie, na severozápadě, ve Skotsku a na jihozápadě. Téměř polovina příspěvků je předána v hotovosti. Nejoblíbenějšími oblastmi jsou zdravotnické organizace, mládež a náboženské instituce.

4.4.2. Sponzoring

Sponzoring v oblasti kultury může být velice efektivním způsobem, jak se přiblížit specifickému sektoru na trhu, posílit image své firemní značky a vztahy s klíčovými klienty a předat důležitá strategická poselství. Daňové konsekvence závisí na typu zpětné odměny, kterou sponzor za svůj příspěvek získá. Může se jednat o propagaci firmy (jména, výrobků či služeb), nadstandardní péči o zaměstnance či klienty sponzora nebo vynikající mediální prezentaci.

Aby mohlo být sponzorství daňově zvýhodnitelné, musí být zpětné výstupy z podpory komerčně prospěšné přímo sponzorujícímu subjektu. Za sponzoring tedy nelze považovat kapitálové výdaje či výdaje pro obchod nezužitkovatelné.

Sponzorský příspěvek lze odečíst z daně z příjmu společně se standardními obchodními výdaji ještě před výpočtem daně.

V Británii může dobročinná i nezisková organizace působící v oblasti kultury a umění využít vlastní obchodní dceřinné společnosti, která hraje roli zprostředkovatele příjmů z komerčního sponzoringu. Sponzor poukazuje platbu této podřízené společnosti a ta následně převádí prostředky získané skrze Gift Aid původní organizaci.

Pokud se týče možnosti daňově zvýhodnit jednotlivé benefity (protihodnoty sponzoringu směrem od obdarovaného k dárce), pak jsou přiznatelné výhody pro zaměstnance dárce, nikoliv pro jeho klienty. Oblíbené jsou reprezentativní či společenské akce na půdě obdarované

organizace. Proto je v takovém případě vhodnější rozdělit smlouvu o daru-sponzorském daru tak, aby jedna smlouva obsahovala všechny daňově uplatnitelné zpětné odměny sponzorovi.

Daň z přidané hodnoty je rovněž v kontextu sponzoringu relevantní. Sponzorovaná organizace, je-li sama plátcem, musí účtovat DPH (VAT) ve výši 17,5 %. U daru se DPH neplatí.

4.4.3. Fundraising

Fundraising je ve Spojeném království velice rozvinutou praxí jak u ziskových, tak u neziskových institucí. Pro tuto oblast je v zemi poskytován kompletní servis a existují vyčerpávající dlouhodobé statistiky. **Jen v letech 2004 - 2005 bylo fundraisingovými mechanismy získáno 27,7 mld. liber**, a to z následujících zdrojů: veřejnost, veřejný sektor (vláda, Evropská unie a další mezinárodní subjekty), nadace, sponzoři a vnitřní zdroje (investice apod.).

I když se fundraisingové aktivity obecně, a tedy i na poli neziskového, respektive kulturního sektoru těší velké oblibě, je v současné době Velká Británie zasažena celosvětovou finanční krizí. Ta se do fundraisingu nutně negativně promítá. Institute of Fundraising vydal v listopadu 2008 ve spolupráci s Association of Charitable Foundations a dalšími dvěma partnery studii, která komentuje soudobé a pravděpodobné budoucí trendy v závislosti na recesi.¹¹

Mezi 362 dotazovanými neziskovými organizacemi je 6 % z nich zaměřeno na kulturu a umění. Studie ukazuje, že na počátku 90. let, kdy Británie rovněž zaznamenala ekonomickou recesi, poklesla reálná spotřeba, ale ochota finančně se podílet na neziskovém sektoru se nezmenšovala. Současná globální krize však bude mít pravděpodobně na fundraising v neziskovém sektoru větší negativní dopad. Nelze spoléhat na to, že se Britové budou chovat stejně jako před 15 lety, neboť situace se změnila rovněž v sektoru samotném. Celkově je závislejší na vládní podpoře, zvýšil se počet subjektů praktikujících profesionalizovaný fundraising, organizace jsou závislé na příjmech plynoucích z konkrétních smluv a projektů atd. Je více než pravděpodobné, že příjmy z fundraisingu budou stagnovat (s tímto trendem počítá 36 % respondentů), v případě příjmů od komerčních sponzorů a dárců dokonce klesat (očekávání 36 % dotázaných). Už 21 % organizací zaznamenalo pokles v příjmech v závislosti na finanční krizi. Toto nepříznivé směřování znamená pro (nejen) britský fundraising jediné; zvýšené nároky na efektivitu.

Ze studie je zřejmé, že se britský neziskový sektor nechce ekonomickou situací nechat zaskočit a aktivně **vypracovává strategii, jak co nejvíce minimalizovat ztráty**. Jisté kroky již v této souvislosti podniklo 71 % respondentů, přičemž 50 % respondentů je přesvědčeno, že dokázali identifikovat příležitosti a výhody soudobých ekonomických trendů. **Šedesát dva**

---

¹¹ <http://www.institute-of-fundraising.org.uk/informationaboutfundraising/CreditCrunch.htm>

procent respondentů hodlá v nejbližších měsících zvýšit výdaje na fundraisingové aktivity.

Celková strategie má pět základních pilířů:

1. omezení zbytných výdajů,
2. zlepšení strategického plánování a managementu,
3. využití příležitosti pravděpodobného nárůstu potřeby služeb neziskového sektoru,
4. větší výběr potenciálních zaměstnanců a dobrovolníků v závislosti na rostoucí nezaměstnanosti,
5. zvýšené zisky (oslabení libry, zájem o levné zboží produkované neziskovými organizacemi).

Všeobecně se očekává, že dopady na neziskový sektor budou velice polarizované; některé organizace dokáží realizovat kvalitní krizovou fundraisingovou strategii a paradoxně díky recesi posílí, jiné organizace kvůli neschopnosti předejít následkům recese výrazně utrpí či dokonce zaniknou.

4.5. Objem finanční podpory

4.5.1. Podpora kultury z národních zdrojů

Veřejná podpora kultury přirozeně vychází ze státního rozpočtu Velké Británie. Státní rozpočet určuje prostředky na kulturu prostřednictvím alokací na rozpočtovou položku Kultura, media a sport a prostřednictvím alokací jednotlivým zemským vládám (Wales, Severní Irsko, Skotsko).

Na rok 2007/8 bylo ministerstvu kultury, medií a sportu alokováno 6 724 mil. £. To představovalo asi **1,16 % státního rozpočtu**¹². Pro příští rok by měl být rozpočet navýšen o 7,35 p.b. (v běžných cenách). V **reálných cenách** se však na první pohled ryze pozitivní čísla jeví odlišně. Rozpočtové výdaje v reálných cenách kolísají, plánované výdaje by měly i nadále růst, celkově však pro následující tři roky (na které je výhled zpracován) je plánován/předpokládán pokles. Podíl objemu finančních prostředků v reálných cenách na celkovém rozpočtu tedy bude mírně klesat¹³. Tento trend přibližuje níže uvedená tabulka.

---

¹² údaj neobsahuje výdaje místních autorit, které jsou k dispozici pouze společně s výdaji na podporu církví a náboženství a turismus (celkem dalších 5 693 mil. £).

¹³ PESA 2008 - Public Expenditure Statistical Analyses 2008, vydáno v březnu 2008

Tabulka 6: Rozpočet britského Ministerstva kultury, medií a sportu

Běžné ceny	2006-07	2007-08	2008-09	2009-2010	2010-11
Resource DEL by departmental group	1 527	1 652	1 620	1 678	1 753
Resource departmental AME by departmental group	3 532	3 732	3 863	3 846	3 967
Total resource budget	5 059	5 384	5 483	5 524	5 720
State total resource budget	793 787	529 600	546 100	572 100	597 800
%	0,64%	1,02%	1,00%	0,97%	0,96%
Capital DEL by departmental group	284	455	1 045	404	566
Capital departmental AME by departmental group	818	885	690	943	850
Total capital budget	1 102	1 340	1 735	1 347	1 416
State total capital budget	42 492	48 636	67 700	57 900	63 100
%	2,59%	2,76%	2,56%	2,33%	2,24%
Total budget DCMS	6 161	6 724	7 218	6 871	7 136
Total budget state	836 279	578 236	613 800	630 000	660 900
%	0,74%	1,16%	1,18%	1,09%	1,08%
rozdíl k referenčnímu roku 2007-08	91,63%	100,00%	107,35%	102,19%	106,13%
Reálné ceny 2006	2006-07	2007-08	2008-09	2009-2010	2010-11
Resource DEL by departmental group	1 527	1 600	1 523	1 536	1 562
Resource departmental AME by departmental group	3 532	3 616	3 631	3 520	3 535
Total resource budget in real terms	5 059	5 216	5 154	5 056	5 097
State total resource budget in real terms	493 787	513 178	513 300	523 500	532 700
%	1,02%	1,02%	1,00%	0,97%	0,96%
Capital DEL by departmental group	284	441	982	370	550
Capital departmental AME by departmental group	818	858	649	863	757
Total capital budget in real terms	1 102	1 299	1 631	1 233	1 307
State total capital budget in real terms	42 492	47 128	63 700	53 000	56 200
%	2,59%	2,76%	2,56%	2,33%	2,33%
Total budget DCMS	6 161	6 515	6 785	6 289	6 404
Total budget state	536 279	560 306	577 000	576 500	588 900
%	1,15%	1,16%	1,18%	1,09%	1,09%
rozdíl k referenčnímu roku 2007-08	94,57%	100,00%	104,14%	96,53%	98,30%

Pozn.: údaje jsou uvedeny v milionech £. Názvy záměrně nebyly překládány do češtiny, aby bylo ulehčené vyhledávání ve zdroji dat.

Zdroj: Public Expenditure Statistical Analyses 2008; TSO - The Stationery Office; 2008

Na **lokální úrovni** je distribuována nadpoloviční část zdrojů (roku 2003 bylo na regionální úrovni přerozděleno 65 % celkových zdrojů v Anglii, 63 % ve Skotsku a 78 % ve Walesu; údaj pro Severní Irsko není dostupný). Co se týče jednotlivých podsekcí kultury, je rozložení jejich podílu na celkovém obnosu prostředků v jednotlivých zemích spíše homogenní - ve Skotsku získává velkou dotaci tradičně Historické Skotsko (výkonná agentury skotské vlády pečující o historické dědictví země) a Skotská rada umění, ve Walesu Národní muzeum, Národní galerie a Fond kultury, v Severním Irsku především knihovny.

Důležité je zmínit fakt, že v roce 2000 tvořily **38 % celkových prostředků alokovaných na kulturu zisky ze státem vlastněných loterií.**

Přerozdělování prostředků z **Národní loterie** má v kompetenci DCMS. Získané prostředky jsou rozdělovány prostřednictvím 13 nezávislých organizací (v období olympiády Londýn 2012 přibude další subjekt) do oblasti sportu, kulturního dědictví, umění, charity, dobrovolnictví, případně jsou také podporovány projekty ve zdravotnictví, vzdělání a životního prostředí. Finance jsou na projekty udělovány bez vlivu vlády nebo ministerstva. Od roku 1994, kdy byla Národní loterie zprovozněna, bylo na cca 300 500 projektů poskytnuto 22 mld liber. Na umění a kulturní dědictví bylo vynaloženo 7,5 mld £ v rámci 80 000 projektů. V roce 2008 to prozatím bylo 702,5 mil. £ v 12,7 tisíci projektech.

Tabulka 7: Přehled institucí rozdělující prostředky z národní loterie a jejich aktivity (1994-2008)

Distributor	Počet projektů	Částka [£]
Arts Council England	35 851	2 482 223 632
Arts Council of Northern Ireland	3 371	100 980 269
Arts Council of Wales	6 251	151 725 786
Awards For All (England) Joint Scheme	66 536	310 372 398
Big Lottery Fund	10 553	1 060 146 987
Community Fund	60 540	3 142 934 439
Heritage Lottery Fund	18 077	4 168 022 896
Millennium Commission	3 463	2 154 738 556
New Opportunities Fund	41 949	3 020 513 625
Scottish Arts Council	8 710	251 883 780
Scottish Screen	768	32 481 443
Sport England	18 579	2 756 390 577
Sport Scotland	8 216	242 046 772
Sports Council for Northern Ireland	3 101	131 455 951
Sports Council for Wales	6 161	140 682 612
UK Film Council	7 575	267 579 836
UK Sport	10 027	308 343 683
Celkem	309 728	20 722 523 242

Zdroj: <http://www.lottery.culture.gov.uk/PreSearch.asp?id=sumry>

4.5.2. Podpora kultury z evropských fondů

Velká Británie je zemí, která je spíše dárce finančních prostředků než příjemcem podpory ze strany Evropské unie. Jen 2 regiony - Západní Wales a údolí (West Wales and the Valleys, Cornwall and Isles of Scilly) a Jihozápad spadají pod cíl 1 (respektive 3 + 1 region s postupným dokončováním Highlands and Icelands), ostatní regiony spadají pod Cíl 2.

Žádný z operačních programů není směřován na podporu kultury. Programy jsou zaměřeny spíše na podporu hospodářství (podpora konkurenceschopnosti, inovací, spolupráce, knowledge-based ekonomiky, případně životní prostředí měst).

Kultura je podporována v rámci programů přeshraniční spolupráce. Kultura se například dotýká operační program přeshraniční spolupráce INTERREG IVA Severní Irsko, přeshraniční region Irsko a západního Skotska. Jedna z jeho priorit (osa 1) je zaměřena na spolupráci regionů s cílem zvýšení jejich prosperity, mimo jiné je podporováno vytváření balíčků cestovního ruchu, jež by využívaly tradiční silnou kulturní spjatost pobřežních regionů. Celková podpora pro tuto osu je 100 mil. €, 100 % je hrazeno z veřejných prostředků, 75 % z fondů EU .

Další přeshraniční programy, které jsou do různé míry zaměřeny na podporu rozvoje kultury v různé podobě:

1. Atlantická spolupráce (spolu s Francií, Španělskem, Irskem a Portugalskem);
2. Severozápadní Evropa (spolu s Francií, Belgií, Německem, Irskem, Lucembursko, Nizozemí, a spolupráce se Švýcarskem)
3. Jihozápadní Evropa (spolupráce s Francií, Španělskem, Portugalskem)
4. Severní periferie (ve spolupráci s Finskem, Švédskem, Irskem a ve spolupráci se Faerské ostrovy, Grónskem, Islandem a Norskem).
5. Program Středomoří

Závěrem lze říci, že prostředky z evropských fondů jsou ve Velké Británii věnovány spíše na přímou či nepřímou podporu podmínek hospodářství s cílem zajistit budoucí růst na základě současných požadavků trhu. Kultura (zejména její živá složka) je podporována pouze v případech přeshraniční spolupráce regionů, kdy se kultura stává prostředkem navázání spolupráce mezi obyvatelstvem jednotlivých regionů. Dalším možností je také podpora kultury a kulturního dědictví jako zdroje atraktivity a podpora rozvoje cestovního ruchu v oblastech, které jsou buď významnými kulturními oblastmi nebo pro ně cestovní ruch představuje jeden z mála zdrojů příjmu. V tomto ohledu tedy situace ve Velké Británii do určité míry odpovídá situaci v České republice s tím, že Velká Británie má omezené možnosti v přístupu k finanční podpoře EU.

Kromě výše zmíněných fondů a jejich programů jsou zdroji prostředků na podporu kultury také další nástroje Evropské unie, např. programy Kultura či Media, jejich přehled je zveřejněn na serveru Evropské komise (http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc405_en.htm).

4.5.3. Ostatní podpora

Jedinečným zdrojem informací o trendech v oblasti decentralizované finanční pomoci kulturnímu sektoru ve Velké Británii jsou každoroční studie Arts & Business. Jde o výzkumnou zprávu JONES, M. Výzkum soukromých investic v kultuře (Private Investment in Culture Survey). London : Arts & Business, 2007¹⁴ a momentálně jsou k dispozici nejaktuálnější data za roky 2006-2007. Zpráva obsahuje analýzu trendů v oblasti soukromé podpory napříč 12 britskými regiony a pokrývá široké spektrum uměleckých a kulturních forem a druhů investic. Každý rok již od roku 1976 mapuje finanční mapu Spojeného království v kulturní sféře a snaží se postihnout vývojové tendence v zapojování se do stimulace kultury a umění. Jedná se o zcela výjimečný počín v oboru statistiky kulturního sektoru.

Poznamenejme hned v úvodu, že zpráva podává velice optimistické informace ohledně vývoje financování kulturní sféry. Je však více než pravděpodobné, že dramatická finanční krize, která v posledních několika měsících postihla americkou i kontinentální ekonomiku, se na dynamice kulturního sektoru ve Velké Británii odrazí více než výrazně. Konkrétní míra dopadů však bude zřejmá až přinejmenším s jednoletým odstupem.

Zpráva potvrzuje dlouhodobý trend směrem ke stále masovějšímu a efektivnějšímu systému podpory kultury a umění. Jestliže investice ze strany právnických osob se v letech 2002-2005 snižovaly, v letech 2006-2007 došlo k nárůstu o 10,1 %, což odráží novou chuť podporovat kulturní hodnoty. Individuální investice zvyšují výrazně příjmy 13 největších a nejvlivnějších britských kulturních organizací a 8 % nárůst v letech 2002-2003 se zdynamizoval na 19 % v letech 2006-2007. Zároveň se mírně snižuje význam grantů coby zdroje příjmů. Soukromé investice do kultury nicméně pomáhají především malým organizacím (u rozpočtů pod 100 tis. liber tvoří 23 % jejich prostředků), zatímco u velkých je tato pomoc méně signifikantní (u rozpočtů nad 20 mil. liber tvoří 9 % prostředků).

V letech 2006-2007 obdržela Anglická rada umění (Arts Council England) 417 mil. liber od vládního orgánu Oddělení pro kulturu, média a sport (DCMS). Bylo přislíbeno zvýšení této dotace až na 467 mil. liber v letech 2010-2011. Zároveň DCMS přidělilo více než 500 mil. liber do tzv. Heritage Lottery funding (orgán přerozdělující prostředky ze státní loterie do kultury). K tomu je třeba brát v úvahu dotace pro organizace pečující o kulturní dědictví, rozvoj kinematografie, muzea, knihovny, archivy, skotské, velšské a irské instituce. Místní samospráva po celé zemi získala na kulturu v roce 2006 více než 1,4 mld. liber. Soukromé investice do této oblasti dosáhly v letech 2006-2007 výše 600 mil. liber; tato suma však zahrnuje jen tradiční formy pomoci (dárcovství a sponzoring). Je ovšem třeba upozornit, že 600 mil. liber je stále pouze malá část celkových 9,5 mld. liber darovaných neziskovému sektoru.

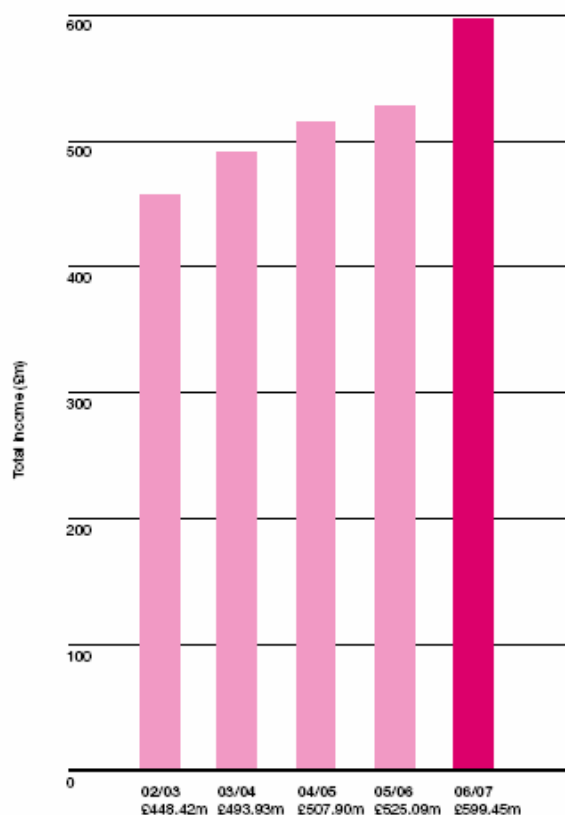
¹⁴ Studie je v plném znění dostupná na:
http://www.aandb.org.uk/Asp/uploadedFiles/File/Research/PICS20062007/AB_survey_a_w.pdf

Největší nárůst zaznamenal sponzoring v hotovosti, a to z 95,7 mil. liber v letech 2005-2006 na 116,4 mil. liber v následujícím období. Individuální dárcovství zůstává největším zdrojem financí pro britský kulturní sektor (50 % celkových soukromých investic). Do této kategorie se započítávají individuální dary (67,5 mil. liber), odkazy a podíly z dědictví (77,9 mil. liber) a příspěvky ze spolků přátel (153,1 mil. liber). Z trustů a nadací získal sektor o 11,4 % více (129,49 mil. liber). Celkově trhu dominuje 50 nejúspěšnějších kulturních organizací, která pojímají až 62 % celkových příjmů. 29 z nich má sídlo v Londýně, což naznačuje výraznou převahu hlavního města v celkovém kontextu.

Sedmdesát osm procent respondentů (z 1 385 organizací zahrnutých do studie) obdrželo ve sledovaném období dotaci; 73 % organizací z těch, které ji neobdržely, ji ani nehledalo. Je třeba dodat, že respondentská základna zahrnovala téměř 30 % celkového počtu kulturních a uměleckých organizací země. Průměrná roční výše soukromé investice do organizace činí 128 tis. liber, mediánová hodnota je 6.351 liber.

Následující graf dokumentuje nárůst objemu soukromých investic (v milionech liber) do kultury od roku 2002.

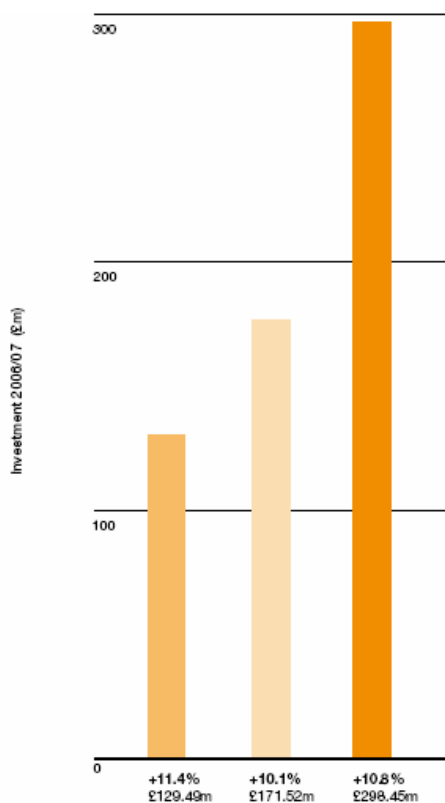
Graf 2: Objem soukromých investic do kultury

Zdroj: JONES, M. Private Investment in Culture Survey Arts & Business, London, 2007

Z dalšího grafu je zřejmé, jaké je rozložení podílů trustů a nadací (zcela vlevo), obchodních společností (uprostřed) a individuálních dárců (zcela vpravo) na celkové výši získaných finančních prostředků (v milionech liber) pro kulturní sektor v roce 2006.

Graf 3: Celkové soukromé finanční prostředky podle zdroje

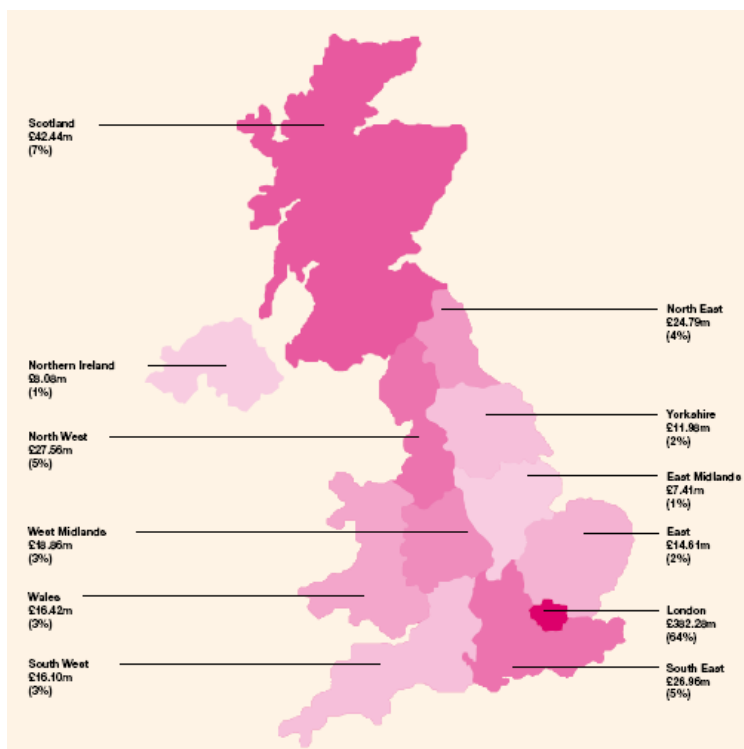
Zdroj: JONES, M. Private Investment in Culture Survey Arts & Business, London 2007

Vysvětlivky: Jednotlivé sloupce představují následující zdroje (zleva doprava): fondy, obchodní organizace, soukromé zdroje osob.

Přiložená mapa dokumentuje rozložení získaných finančních prostředků z geografického hlediska. Zřejmá je především značná převaha hlavního města a jihovýchodní oblasti.

Obrázek 1: Rozložení získaných finančních prostředků

Zdroj: JONES, M. Private Investment in Culture Survey Arts & Business, London, 2007

Největší část podpory jde na ochranu kulturního dědictví (více než 30 %), dále na muzea (více než 14 %) a vizuální umění (více než 10 %). Necelých 9% putuje do oblasti divadla, necelých 6 % do hudby a jiných kombinovaných umění. Festivaly získávají více než 4 % a další oblasti (opera, film, tanec, umělecká a kulturní centra, literatura atd.) mezi 0,6 a 3,6 %. Studie nabízí v tomto ohledu podrobnější analýzu.

4.6. Organizační zajištění kulturního sektoru

Neziskový sektor včetně kulturní oblasti má ve Spojeném království několik podpůrných servisních institucí, které jsou mu nápomocny ve fundraisingové problematice. Souvisí to s dlouholetou tradicí podpory neziskového sektoru a zvnitřněných modelů dárcovského, sponzorského a fundraisingového chování v britské společnosti.

Arts & Business je společností dotovanou ze státního rozpočtu s 11 regionálními pobočkami. Systematicky usiluje o provázání obchodního a kulturního sektoru. Spolupracuje se zahraničními partnery, najímá zkušené pracovníky z obchodního sektoru coby ne-výkonné ředitele kulturních organizací, poskytuje informační a poradenský servis, zpracovává expertízy, publikace a výzkumy, věnuje se vzdělávání a upevňování kontaktů fundraiserů v kulturním sektoru, pracuje na rozvoji mecenášství ve společnosti, pořádá semináře a workshopy, je aktérem kulturní lobby na národní i mezinárodní úrovni. Je řízena prostřednictvím CEREC (Comité Européen pour le Rapprochement de l'Economie et de la Culture), evropské sítě partnerství obchodní a kulturní sféry.

Charities Aid Foundation je charitativní organizací zřízenou Národní radou pro dobrovolnické organizace (National Council for Voluntary Organisations) v roce 1974. Její hlavní náplní je zvyšování motivace individuálních i firemních dárců, podpora efektivních mechanismů na podporu dárcovství a kompletní servis pro dárce a příjemce podpory. Organizace denně přerozděluje 1 mil. liber. Pro dárce nabízí zprostředkování daňově výhodného poskytnutí podpory, pro společnosti poskytuje dárcovské, dobrovolnické a komunitní programy a pro příjemce podpory disponuje nízkonákladovým bankovním systémem a poradenstvím v oblasti investičních a fundraisingových služeb.

Charity Fundraising je britskou konzultační a vzdělávací společností nabízející své služby dobročinnému sektoru. Poskytuje kompletní poradenství při plánování a realizaci fundraisingu (strategie, administrace, vzdělání). Webové stránky nabízejí dále například aktuální informace z oboru nebo odkazy na partnerské či tematicky spřízněné organizace.

Institute for Philanthropy je neziskovou organizací založenou v roce 2000 za účelem zefektivnění filantropie ve Spojeném království i v celosvětovém měřítku. Má své pobočky v Londýně a New Yorku a věnuje se především poskytování vzdělání a poradenství dárcům, budování filantropických sítí ve Velké Británii i celosvětově a zvyšování povědomí a porozumění fenoménu filantropie. Organizuje množství vzdělávacích a poradenských programů pro jedince a rodiny, nadace, školy a finanční instituce. Věnuje se také výzkumné a publikační činnosti, pořádá konference a semináře.

Institute of Fundraising je charitativní organizací, institutem usilujícím o vybudování sítě jednotlivců i společností podporu fundraisingu ve Velké Británii. Snaží se o vliv na legislativu a normy upravující oblast fundraisingu a komunikuje se svými členy, dalšími organizacemi, vládou, médii, veřejností a dalšími subjekty, zasahujícími do problematiky fundraisingu. Vedle manuálů, příruček a workshopů poskytuje bezplatnou poradenskou linku ohledně dárcovských daňových zvýhodnění. Zájemcům o zvýšení znalostí a dovedností ve fundraisingu nabízí profesionální formaci. Pořádá konference k aktuálnímu dění a uděluje ceny v oboru. Institut spolupracoval při zavádění mechanismů dárcovství v podobě odvodů ze mzdy. Má v Anglii 12 regionálních poboček a 14 organizovaných zájmových skupin (5 ve Skotsku). Institut má vypracovanou PR strategii a snaží se o pravidelnou pozornost médií pro sektor, v němž působí.

Philanthropy UK je poradenskou institucí, určenou dárcům vyhledávajícím daňově výhodné příležitosti finanční podpory. Zprostředkovává kontakt se specialisty, rozvíjí síť spolupracovníků a usiluje o rozvoj filantropie. Byla založena Asociací dobročinných nadací (Association of Charitable Foundations) v roce 2001 a je financována ze zdrojů Esmée Fairbairn Foundation, the Gatsby Charitable Foundation a the Lloyds TSB Foundation for England & Wales. Instituce (především její bývalá ředitelka Theresa Lloyd) publikovala řadu významných studií z oboru, například Dárcovství v kultuře (Cultural Giving, 2006), Proč dávají bohatí (Why Rich People Give, 2004) nebo Průvodce dárcovstvím (A Guide to Giving, 2003).

Vydává také informační čtvrtletník, poskytuje poradenství a věnuje se lobbyingu. V rámci konsorcia spolupracuje od roku 2004 s následujícími organizacemi: Charities Aid Foundation (CAF), Community Foundation Network (CFN), Impetus Trust, the Institute for Philanthropy, New Philanthropy Capital (NPC) a Pilotlight.

Third Sector je největším britským informačním zdrojem, věnujícím je dobrovolnickému a neziskovému sektoru. Má více než 80.000 čtenářů a poskytuje kompletní informační servis prostřednictvím tištěného týdeníku, webového portálu a konferencí. Časopis monitoruje aktuální dění (fundraising, novinky v politickém a finančním sektoru, analýzy, rozhovory), publikuje komentáře odborníků a provozuje poradnu. Web umožňuje registrovaným uživatelům přístup k vyčerpávajícím tématickým studiím a odborným článkům a zveřejňuje kalendář událostí. Konference se většinou pořádají k tématu spolupráce neziskového a soukromého sektoru a instituce vyhlašuje každoročně dvě ceny v oboru.

UK Fundraising je soukromou konzultační společností založenou roku 1996 a její hlavní náplní je servis v oboru fundraisingu jak pro ziskový tak pro neziskový sektor. Zprostředkovává aktuální informace, provozuje burzu práce, vede kalendář akcí, nabízí placené poradenství, organizuje vzdělávací akce aj.

5. Itálie

5.1. Přehled zdrojů a relevantních institucí

Tabulka 8: Instituce - Itálie

Název instituce	Předmět činnosti	Webové stránky
Aedon	čtvrtletník věnující se kultuře a příslušné legislativě	www.aedon.mulino.it
AICOON	italská asociace na podporu kultury kooperace a neziskového sektoru	www.aiccon.it
Associazione bb.cc. ONLUS	internetový portál monitorující dění v kulturním sektoru	www.beniculturalionline.it
Associazione per l'Economia della Cultura	výzkumný ústav v oboru ekonomie kultury	www.economiadellacultura.it
Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe	server poskytující informace o národních kulturních strategiích v Evropě	www.culturalpolicies.net
European Commission	server regionální politiky Evropské komise	http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm
Fundraising.it	informační portál pro oblast fundraisingu	www.fundraising.it
Istituto Italiano della Donazione	nezisková organizace poskytující servis v oboru dárcovství	www.istitutoitalianodonazione.it
Istituto Nazionale di Statistica	národní statistický ústav	www.istat.it
Ministero per i Beni e le Attività Culturali	vládní orgán pro kulturní resort	www.beniculturali.it
No Profit Italia	portál spravující informace z neziskového sektoru	www.noprofit.org

5.2. Základní nastavení systému financování kulturního sektoru

Neexistuje žádná oficiální italská definice kultury, nicméně země se přiklání k aktuální definici Eurostatu, která zahrnuje kulturní dědictví, archivy, knihovny, vizuální umění a architekturu, živá umění, knihy, tisk, film a audiovizuální sektor.

Vzhledem k celosvětově proslulému kulturnímu a uměleckému bohatství se Itálie tradičně v oblasti kultury zaměřuje na ochranu kulturního dědictví. Již z fašistických 30. a 40. let pochází stále platné zákony na ochranu dědictví a krajiny, zákony na podporu umělců a umělecké aktivity či zákon „2 % pro umění ve veřejných budovách“. Rovněž stále fungující klíčové kulturní instituce (památkový ústav, státní televize, státní filmová společnost apod.) mají zhruba sedmdesátiletou historii. Podpora umění a kultury je obsažena v italské ústavě z roku 1947.

V Itálii, obdobně jako v jiných rozvinutých zemích, funguje systém kombinované podpory/financování kultury. Jedním z hlavních zdrojů finanční podpory kultury v Itálii je veřejný sektor, který se zaměřuje především na podporu nemovitých a movitých památek

(heritage), archivy, knihovny, hudbu, divadlo a tanec. Vedle toho se vyčleňuje silný kulturní průmysl, fungující na principech tržních mechanismů a zaměřující se na vydavatelství, tisk a audiovizuální produkci.

Hlavními zdroji podpory kultury v Itálii jsou:

1. veřejné zdroje (národní i mezinárodní dotační programy), včetně části z výnosu státní loterie,
2. zdroje poskytované prostřednictvím soukromých darů a sponzorských darů,
3. specifické nástroje veřejné správy (daňové úlevy, strategické úpravy portfolia veřejných výdajů).

V současné době dochází různými způsoby k vzájemnému prorůstání veřejného a soukromého sektoru. Od 80. let dvacátého století pak vzrůstá podíl podpory ze soukromých zdrojů prostřednictvím mecenášství a dárcovství.

Doplňkové zdroje financí tvoří finanční pomoc EU (strukturální fondy a pro oblast živé kultury tzv. Direct Grants - zejména Culture 2000 a Media) stejně, jako je tomu ve Velké Británii i České republice. Tyto zdroje využívá zejména ekonomicky méně rozvinutý jih země.

5.3. Veřejná podpora

V současné době je **hlavním vládním orgánem** Ministerstvo pro kulturní dědictví a aktivity (Ministero per i beni e le attività culturali), které má plné pravomoci v této oblasti teprve od roku 2000. Mimo jeho kompetence stojí správa rozhlasových stanic, televize, tisku a vzdělávání v uměleckých oborech. Podle zákona o rozpočtu z roku 2007 má během roku 2008 ministerstvo projít restrukturalizací, která mimo jiné přinese užší vazby s oblastí turismu a převedení některých odpovědností na ministerstvo pro mládež a tělovýchovu.

Významným posunem je i to, že je ministerstvo kultury součástí „meziresortní komise pro ekonomické plánování“ (CIPE - “Commissione per il coordinamento delle politiche economiche nazionali con le politiche comunitarie“), což mu zajišťuje možnost ovlivňovat celkové koncepce státní politiky (včetně vazeb na rozpočet), ale také spolupráci při přerozdělování dotačních prostředků z EU.

Co se týká **vertikální komunikace**, lze za velmi účelné považovat systém bilaterálního plánování mezi ministerstvem a jednotlivými samosprávnými regiony¹⁵. Rozpočet intervencí na roky 1999 - 2005, upravených těmito plány dosahoval 700 milionů EUR v 269 projektech. Jednalo se zejména o investiční výdaje. Tato komunikace má však i negativní stránku. Systém

---

¹⁵ V Itálii existují tři formy místní samosprávy: autonomní provincie, regiony a městské samosprávné celky. Analogicky tak na lokální úrovni existují regionální, provinciální a městská oddělení pro správu kulturního sektoru.

je chápán spíše jako prostředek pro dohody ke spolufinancování, než jako nástroj pro skutečně koncepční spolupráci s ostatními partnery (regiony) napříč celou Itálií. Není tak napomáháno k řešení jednoho z největších problémů italské kultury pocházející z její výrazné různorodosti. Stejně jako ve Velké Británii je tedy i v Itálii rozvojový a koncepční přínos místních strategií diskutabilní.

V obdobném pohledu jsou také problematické kompetence a odpovědnosti při financování jednotlivých oblastí. Italské zákony nejsou v tomto ohledu zcela průhledné a některé výroky si zcela protiřečí. V některých případech je podpora státu přímá (archeologický výzkum - pokud není financován univerzitami, údržba a péče o národní kulturní dědictví, národní muzea), v jiných případech je zprostředkovaný skrze nadace zřízené za daným účelem (národní divadla, opery atd.). Dále stát do určité míry podporuje živá umění. Kromě regionů a autonomních provincií, které mají také své kompetence, zasahují místní samosprávní celky, města a obce do kultury a umění s lokálním dopadem. Protože státní finance často nestačí na aktivity, které jsou závislé právě na státních dotacích, musí svoje finanční prostředky na kulturu a umění národního významu navíc vynaložit i region, provincie, město, obec atd. V praxi je situace taková, že bohaté regiony a provincie, které navíc dbají o investice do kultury, jsou v tomto ohledu na nesrovnatelně vyšší úrovni než oblasti, kde intervenuje pouze stát a ještě navíc špatně.

S výše uvedeným souvisí nedostatečná decentralizace italského systému státní správy v kulturním sektoru. Její potřeba vyplývá z rozdílných potřeb od sebe kulturně velice rozdílných regionů a provincií.

Z administrativního hlediska lze konstatovat, že v Itálii dochází k přímé veřejné intervenci do podpory kulturních aktivit a do managementu kulturních institucí na národní i lokální úrovni. Existuje jen velice málo nezávislých kulturních institucí. Z ekonomického hlediska je primárním zdrojem prostředků veřejný sektor, vyjma kulturního průmyslu, který je převážně financován tržními mechanismy. Usiluje se nicméně o posílení vlivu soukromé sféry v oblasti kultury a umění.

V Itálii neexistují žádné obecné (generelní) **zákony** týkající se alokace veřejných zdrojů pro kulturu. Vzhledem k tomu, že v poslední době kultura trpěla snižováním rozpočtu, existuje několik specifických legislativních úprav za účelem finanční kompenzace těchto globálních ztrát. Jedná se například o článek 3 zákona 662/1996, který zaručuje přidělení kultuře části zisku státní loterie (poprvé aplikován roku 1998), a článek 60 zákona o rozpočtu 289/2002, podle něž mají být 3 % výdajů na strategickou infrastrukturu věnovány na kulturu. Tento podíl, od roku 2005 zvýšen na 5 %, je distribuován skrze společnost ARCUS (Società per lo sviluppo dell'Arte, della Cultura e dello Spettacolo) založenou roku 2003. **Společnost byla opakovaně kritizována za nedostatečnou transparentnost přerozdělování finančních prostředků.**

Prostředky, které jsou určeny z vládního rozpočtu na kulturu, jsou závazně plánovány na tři následující roky.

Legislativa upravující podporu kulturního sektoru **ze soukromých zdrojů** byla zavedena v 80. letech. Soukromé dárcovství je v plné míře odečitatelné z daní díky zákonu z 21.11.2000, č. 342/2000 (Misure in materia fiscale), který novelizoval výnos prezidenta republiky (výnos s platností zákona - doslovně přeloženo „dekret“) č. 917/1986 (Testo Unico delle imposte sui redditi (TUIR)) - jakýsi kodifikovaný zákon o daních z příjmů. Daňové úlevy upravuje primárně v článku č. 100.

Aktuální úprava této legislativy je v platnosti od 3. 4. 2007. Zákon umožňuje daňové úlevy vázané na všechny finanční prostředky vynaložené dobrovolně ve prospěch státu, regionů, místních správních celků, veřejných institucí a registrovaných nadací a asociací v rámci podpory jejich činnosti či realizace kulturních projektů v oblasti kulturních statků a divadla. **Ministerstvo kultury vydává periodicky dokument, na jehož základě jsou definována kritéria pro zařazení do kategorií subjektů, které mohou být příjemci této podpory.** Dekret zároveň určuje maximální výši sumy, která může být vynaložena na podporu každého subjektu, specifikuje povinnosti obou stran a do konce března každoročně vypracovává seznam podporovatelů a zveřejňuje celkovou částku přidělené podpory. **V případě, že v daném roce převyší příspěvky horní limit možné podpory, jednotlivé subjekty, které přijaly tuto vyšší částku, mají povinnost vyplatit státu kompenzaci ve výši 37 % z rozdílu.**

Zákon upravuje od roku 2003 strop celkových daňových úlev na úkor státu na 50 mil. euro (limit se nevztahuje na individuální dárce). V roce 2006 nicméně celková částka získaná z tohoto systému činila něco přes 30 mil. euro a zpětné platby státu tedy nebyly nutné. Dvě třetiny příspěvků pocházejí od daňových poplatníků ze severních regionů (především Lombardia, Veneto), téměř jedna třetina ze oblastí střední Itálie (především Toscana) a jen zanedbatelná část z problematického jihu. Od roku 2002 celková výše získaných financí narůstala, v roce 2006 byl zaznamenán jistý pokles.

V současné době se uvažuje o zavedení dalších daňových zvýhodnění především pro individuální dárce podle amerického modelu, nicméně proces je zastaven na neshodách Ministerstva kultury a Ministerstva financí.

Oběžník č. 38 z února 2007 nicméně uvádí v platnost pís. h, čl. 15 TUIR, který umožňuje 19 %ní slevu z hrubého výměru daně fyzickým osobám a nekomerčním právníckým osobám. Příjemci podpory jsou obdobní jako v případě čl. 100 (stát, regiony, místní samosprávné celky, organizace a instituce pověřené Ministerstvem kultury, neziskové organizace a nadace věnující se aktivitám z oblasti kultury a umění a další). Právní úprava a administrativní postup jsou tytéž. V roce 2006 byl tento systém využit pro získání více než 11,5 mil. euro.

Celkově tedy v roce 2006 **zmíněné články TUIR podmínily příliv 41.801.927,13 €** do kulturního sektoru a tato celková částka je o 20 % vyšší než roku 2005.

Vzhledem k enormnímu významu, který má pro italskou společnost kulturní a historické dědictví, **upravuje italská legislativa specifické daňové výhody plynoucí z podpory kultury pro jednotlivce odpovědné za údržbu, ochranu a rekonstrukci kulturních statků**, stejně jako pro ty, kteří této oblasti poskytují nezbytné finanční prostředky. Tato druhá kategorie soukromých dárců a mecenášů se v posledních letech utěšeně rozrůstá. Aktivity tohoto druhu jsou vládou velice vítané vzhledem k chronickému nedostatku financí pro sektor. Jedním z projevů ocenění dobrovolné finanční pomoci ze strany soukromých osob je právě systém daňových zvýhodnění. Lze je dělit na dva druhy: určené majitelům památek a dárcům. Věnujme se zde krátce slevám na dani pro vlastníky památek; k problematice dárcovství se vyjadřuje podrobněji následující kapitola.

Tyto normativní úpravy jsou předně motivované úlohou, kterou sehrává kulturní a historické dědictví pro národní identitu, ale i velkými náklady, jež si vyžaduje jeho údržba a ochrana, a nedostupností veřejných zdrojů na jejich pokrytí. Existující zvýhodnění se týkají jak přímých, tak nepřímých daní.

Pokud se týče přímých daní, zákon 431/1991 (čl. 1, odst. 2) říká, že příjem nemovitostí s historickou či uměleckou hodnotou (definováno v zákoně 1089/1939, nyní nahrazen pověřením 42/2004) je nízký vzhledem k minimu evaluačních katastrálních parametrů, které lze na tyto objekty aplikovat. Proto se u historicky či umělecky cenných nemovitostí alespoň dá využít výhodnějšího daňového nastavení, pokud jde o vykazování příjmu.

Dále samotní majitelé památek mají k dispozici slevu na dani, pokud se jedná o údržbu, ochranu či rekonstrukci objektu. Podle nového zákoníku týkajícího se kulturních statků (Codice dei Beni Culturali, čl. 1 a 30) se vlastníci památek o svůj majetek musí patřičně starat, veškeré zásahy však ministerstvo musí autorizovat a pokud majitel nevyvíjí dostatečnou aktivitu, ministerstvo jej k ní vyzve. Jak dobrovolné tak určené náklady jsou kryty majitelem, ale ministerstvo často alespoň z části (výjimečně dokonce zcela) na investici rovněž participuje. Soukromá osoba, která hradí náklady spojené s investicí do památky, může na základě již zmíněného TUIR využít slevy na dani ve výši 19 %. **Aby mohla být sleva uplatněna, musí být splněny následující podmínky:**

- nepovinné výdaje musí schválit Ministerstvo pro kulturní statky a aktivity;
- má-li dojít ke změně ve způsobu využití nemovitosti, musí tato být rovněž autorizována a ministerstvo si vyhrazuje předkupní právo.

Polovina této 19% slevy může být navíc přičtena k 36% slevě umožněné zákonem 449/1997, týkajícího se nákladů na rekonstrukci rezidenčních objektů. **Celkově může tedy sleva na dani činit až 45,5 %.**

Článek 147 TUIR navíc umožňuje využít 19 % odpočtu z daně i neobchodním společnostem, nejen tedy fyzickým osobám. Naopak dle čl. 100, odst. 2, pís. e TUIR umožňuje plné odečtení takových nákladů ze zdanitelných příjmů daného fiskálního období. Jediným specifickým dovětkem je, že tato historicky či umělecky cenná nemovitost musí být investičním statkem, nikoliv kapitálovým. V případě, že objekt spadá do kategorie kapitálových statků, podléhá prostému zdanění z příjmu.

Další zvýhodnění pro majitele daných nemovitostí lze vysledovat v oblasti nepřímých daní. Jestliže obvyklý poplatek za převod nemovitosti činí 7 %, u kulturních objektů je snížen na 3 %. Co se týče DPH, ačkoliv jsou převody takových objektů zdaňovány klasickou 20 % sazbou, samotné kulturní a umělecké služby jsou z povinnosti placení DPH vyňaty (čl. 10, 633/1972). Zákon 383 z roku 2001 zrušil dědickou daň, nicméně zachovává darovací daň v následujících případech: dárce nemá k obdarovanému úzký vztah; hodnota individuálního podílu je vyšší než €180.759,81.

Pokud jde o místní daň z nemovitosti (Imposta Comunale sugli Immobili, ICI), zvýhodnění objektů s historickou a uměleckou hodnotou vlastněných soukromými firmami, vyplývající ze zákona 75/1993, byla na základě rozhodnutí ústavního soudu zrušena v roce 2003 jako diskriminující.

Daň z přidané hodnoty v Itálii činí 10 % na film, divadlo, operu, tanec, koncerty, muzea a výstavy, 20 % na hudební a audiovizuální nosiče a 4 % na knihy a noviny a je na nižší úrovni, než průměrné zdanění, neboť základní výše DPH (Imposta sul Valore Aggiunto - IVA) je 20%. Zvýšená sazba je pak na luxusní zboží (38 %). Nutno však dodat, že celý daňový systém v Itálii je relativně složitý, a mnoho různých sazeb u DPH jej nijak nezjednodušuje.

5.4. Ostatní formy podpory

5.4.1. Dárcovství

Instituce dárcovství, rozuměj nejen v neziskovém sektoru, je v Itálii upravována několika legislativními rámci. V posledních letech došlo k několika významným změnám směrem k efektivnější pomoci neziskové sféry ze strany soukromých dárců, ať už fyzických či právnických osob. Nejedná se o opatření vysloveně na podporu kultury, ale bezpochyby jsou pro kulturní oblast ve značné míře prospěšná.

Novela finančního zákona z roku 2005 přinesla v Itálii fenomén zvaný **Pět z tisíce** (Cinque per mille), bouřlivě přivítaný jak potenciálními příjemci podpory, tak samotnými dárci. Systém byl poprvé uplatňován při přiznávání daní v roce 2006. Fyzická osoba může díky tomuto zákonu určit, kam bude investováno 5 % z jí odvedené daně I.R.Pe.F. neboli Imposta sul reddito delle persone fisiche (daň z příjmu fyzických osob). Příjemcem může být nezisková organizace (O.n.l.u.s.), výzkumný či vzdělávací ústav nebo instituce provádějící lékařský výzkum. **Lokální společenské iniciativy** patřily do příjemců podpory v roce 2006, avšak **roku 2007 byly ze**

seznamu příjemců vyškrtnutý. Věnovaná částka je při uvedení takzvaného codice fiscale (volně přeloženo finanční, rozuměj daňový kód) do 4 let převedena na účet organizace. Pokud plátce daně neuvede své preference, suma jde automaticky do státní pokladny.

Jestliže je průměrný plat zaměstnance v Itálii 1.200 €, zaplatí ročně na dani 3.900 €. Průměrně činil příspěvek 20 €. Systém nahrává dobře známým organizacím a není dost ošetřen častý případ, kdy dárce uvede sektor, nikoliv konkrétní organizaci.

V roce 2007 byl zákon Pět z tisíce novelizován, a to v restriktivním smyslu, pokud jde o možné příjemce podpory (viz výše). Z právního hlediska není novela uspokojivá a navíc není zřejmé, na jak dlouhé období je zákon platný a implementovatelný. Jsou již nicméně přístupné rámcové informace o úspěchu zákona, který předčil i neoptimističtější očekávání. **Podle některých zdrojů více než 60 %, podle jiných dokonce více než 70 % plátců daně z příjmů této možnosti přímého dárcovství využilo.** Předpokládala se výsledná suma 270 mil. euro, která se však vyšplhala na 468 mil. euro, z toho 267 mil. euro šlo do neziskového sektoru obecně. Pro srovnání soukromé dárcovství ročně vyprodukuje pro kulturní sektor asi 250 mil. euro. **V roce 2007 byl však nastaven strop právě ve výši 250 mil. euro, což znamená, že veškeré prostředky věnované navíc v rámci systému Pět z tisíce budou automaticky převedeny státu.** Tato úprava přirozeně vyvolala silné protesty ze strany poplatníků i příjemců podpory.

Od března 2006 platí další legislativní úprava pro přiznávání daně z darů v neziskovém sektoru. Neziskové organizace (italská terminologie se zhruba kryje s českou, v italském kontextu jsou nazývány O.n.l.u.s. neboli Neziskové společensky přínosné organizace) mohou odepsat z daně až 10 % či maximální částku 70.000 euro. Mechanismus je lidově nazýván „čím víc dáš, tím méně platíš“ (più dai meno versi). Fyzická osoba může volit ze dvou systémů. Starý systém je založen na odečtení z daně, jestliže činí 19 % včetně, a je vhodný pro osoby s nižšími a středními příjmy. Pokud má osoba střední či vyšší příjmy a vyměřená daň činí více než 19 %, je výhodnější zvolit možnost odpočtu z finanční zátěže. Právnícká osoba může v rámci starého systému odečíst 2 % z příjmu obecně (bez stanoveného konkrétního stropu), což je vhodné pro firmy s obratem nad 3,5 mil. €. V novém systému je sleva vypočítávána vzhledem ke zdanitelnému příjmu. Ušetřené sumy z daně mohou být věnovány neziskovým organizacím, církevním institucím, asociacím fungujícím v sociální sféře, nadacím, univerzitám a přidruženým institucím, veřejným výzkumným ústavům, národním a regionálním parkům a dalším vybraným právním entitám.

V Itálii, stejně jako v mnoho dalších vyspělých západních zemích, jsou investice do kultury a umění obecně pokrývány především třetí stranou, tedy nikoliv státem či majitelem, ale sponzorem, dárce či mecenášem. Dárcovství se týká pouze soukromých osob a neobchodních společností a organizací. Ačkoliv je sponzorství zcela jinou institucí z hlediska práva i samotného obsahu, může docházet k případům, kdy není zcela zřejmé, o jaký druh spolupráce

se jedná. Obecně lze však konstatovat, že konečným kritériem může být, zda je propagace sponzora právně určena platnou smlouvou, či nikoliv. **V případě dárcovství je ze strany dárce podpora chápána jako operační příjem a nikoliv výdaj, nicméně může být odečtena z daně z příjmu.** Pro stranu obdarovaného platí, že podpora je řazena do zdanitelného základu, pokud jde o neobchodní společnost.

Podle již citovaného čl. 100 TUIR jsou dary na podporu kultury a umění rozdělovány do dvou sekcí: vzdělávání a výzkum v sektoru, a kulturní projekty. První skupina darů je bez omezení odečitatelná ze zdanitelného příjmu, pokud jde o nákup či údržbu kulturních statků, organizaci výstavy nebo vzdělávací a výzkumné činnosti. Obdarovávaná kulturní či umělecká iniciativa však **musí být předem autorizována příslušným ministerstvem.** To dohlíží na utracení získaných prostředků a určuje období, během něž musí být vydány. Pokud není darovaná částka adekvátně a včas utracena, propadá státu.

Daňové odpisy z dárcovství na podporu kulturních projektů nejsou nijak kvantitativně limitovány, ale jsou podřízeny následujícím omezením: obdarované subjekty musí být na seznamu vypracovaném ministerstvem, či pokud na něm chybí, musí se jednat o majitele movitých či nemovitých kulturních statků přístupných veřejnosti alespoň 5 dní v týdnu nebo o právnické osoby pověřené tvorbou a propagací kultury a umění. Strop pro obdarované byl na rok 2003 určen ve výši 139 € mil., přičemž z rozdílu, který přesáhne uvedený strop mají obdarované subjekty povinnost uhradit státu 37 %. Memorandum Ministerstva kultury (oběžník 141/2001) ve spolupráci s Ministerstvem ekonomie (oběžník 107/2001) určuje, jakým způsobem má docházet k finančním transakcím, aby byly co nejtransparentnější.

Jednotlivci a neobchodní společnosti přispívající na vzdělávání, výzkum či projekty v oblasti kultury a umění s národním či mezinárodním významem se musí rovněž řídit seznamem cílových institucí, vypracovaným Ministerstvem kultury.

V souladu s čl. 15 TUIR jsou věnované částky odečitatelné ze soukromých daní z příjmu (Imposta sul Reddito delle Persone Fisiche, IRPEF) nebo z daně z příjmu právnických osob (Imposta sul Reddito delle Società, IRES). Sleva na dani činí 19 % a dar musí být patřičně právně a smluvně upraven.

5.4.2. Sponzoring

Soukromé mecenášství neboli sponzoring v kulturním sektoru v Itálii funguje, ale není snadné získat o něm přehledné informace. Vyskytují se dohady, že více než 70 % zdrojů poskytnutých na kulturní sektor z bankovních nadací putuje na sever země, a jižní regiony získávají pouhá 2 %. Na jihu Itálie existovala v roce 2006 jediná bankovní nadace, která měla možnost sponzorovat kulturní sektor, a to přirozeně podle extrémně přísných kritérií. Je zřejmé, že soukromé firmy v této za severem zaostávající oblasti nedostatečně využívají možnosti sponzorovat kulturní sektor a odepisovat si své příspěvky z daní. Instrukce sponzoringu

je obecně řečeno v Itálii relativně mladá a až do 80. let se soukromý a kulturní sektor chápaly jako naprosto protikladné a vzájemně neslučitelné. Kultura jako z principu neziskový sektor nebyla nijak v kontaktu s podnikatelskou sférou, která naopak usiluje v první řadě o finanční zisk. Od 90. let se tento předsudek pomalu daří vymýtit a kultura se stává naopak velice mocným komunikátorem širokých možností soukromého sektoru v podpoře neziskových aktivit.

Italský právní systém nicméně **rozlišuje kulturní mecenášství a sponzoring**; čili ačkoliv termíny mohou být v běžné řeči volně zaměňovány, z každé plynou jiné právní závazky, případně výhody. Mecenášství (termín pochází od vlivného poradce císaře Oktaviána Augusta z 1. století př. n. l.) je chápáno jako podpora literáta i umělce ze strany bohaté osobnosti. V širším slova smyslu lze hovořit o mecenášství nejen u jednotlivců, ale i právnických osob, které podporují systematicky umělce i uměleckou aktivitu, aniž by z této činnosti měly přímý ekonomický zisk. Obdarovaný pouze šíří povědomí o faktu, že má svého mecenáše, a zveřejňuje jeho jméno či logo. Mecenášství zde tedy spadá někam na hranici mezi dárcovství a sponzoring. V právní úpravě je mecenášství chápáno jako „dobrovolné věnování finančních prostředků“.

V roce 2008 došlo k určitým posunům v legislativní úpravě vztahu mezi neziskovými kulturními organizacemi a soukromými sponzory. Předně byla vyjasněna nesrovnalost mezi pojmy nelukrativnost a nekomerčnost, které jsou v současné době chápány jako odlišné. Díky tomuto konsensu mohou být sponzorovány nejen „neziskové společensky prospěšné organizace“ a asociace, ale i další entity neziskového sektoru. Tyto a další zásahy mají napomoci rozšířit zapojení soukromého sektoru do kultury, neboť ve srovnání s jinými zeměmi (např. USA) je kulturní sponzoring v Itálii nedostatečně rozvinut.

Pokud jde zdanění sponzorského daru, sponzor nese operační výdaje, které může za jistých podmínek odečíst z daně z příjmu, a sponzorovaný subjekt získává finanční či hmotnou kompenzaci, která je chápána jako kladná položka ve zdanitelných příjmech. Podnikatelské subjekty mohou sponzorovat soukromé a veřejné kulturní a umělecké aktivity, jak jsou definovány v čl. 120 zákoníků týkajícího se kulturních statků. Sponzorské výdaje jsou díky němu chápány jako „výdaje na reklamu“ a nikoliv jako „reprezentační výdaje“ (ministrská rezoluce 9/204/1992). **Povaha a právní úprava firemního sponzoringu je v Itálii nicméně velice diskutovaná a právní specialisté pracují na jeho jednoznačnější formulaci.** Důležitá je v tomto ohledu existence průhledné smlouvy definující práva a povinnosti obou stran a také existence spojitosti mezi aktivitami sponzora a danou kulturní událostí přístupnou veřejnosti.

V poslední době se hovoří o další **příbuzné instituci**, tzv. **partnership**, tedy dlouhodobé intenzivní spolupráci mezi mecenášem/sponzorem a kulturní organizací. Tato forma spolupráce není dosud nijak právně kodifikována, ale nese v sobě pravděpodobně budoucnost posílení vztahů mezi soukromým a kulturním sektorem.

5.4.3. Fundraising

Navzdory obecně zažitému tvrzení, že fundraising je v Itálii novým fenoménem, dá se v dějinách vystopovat aktivity blížící se svojí náplní fundraisingu, až do doby římského impéria. V 70. letech se mohutně rozvinul svět neziskového sektoru a s ním i tlaky na posílení role „občanské ekonomiky“ a profesionálního fundraisingu. Třetí sektor prochází v Itálii dynamickým obdobím vývoje (po roce 1981 bylo založeno více než 80 % neziskových organizací a po roce 1991 více než 55 %) a od 90. let se výrazně profiluje i postava fundraisera. Efektivita neziskového fundraisingu je však v Itálii mizivá; v současné době činí asi 3,3 % zisků v sektoru oproti světovému průměru 12,5 %. Fundraising potřebuje pevnější institucionální zázemí (nejlépe ve spolupráci s Istituto della Donazione), další právní reformy, výzkum chování možných dárců a také profesionální vzdělávací systém.

V červenci 2008 byly představeny výsledky studie na téma kulturního fundraisingu v Itálii a výstupy nebyly navzdory již výše zmiňovaným výhodným právním úpravám dárcovství vůbec uspokojivé. Roku 2006 klesla suma na podporu kulturního sektoru ze strany soukromých firem o 2 mil. euro, a to na 30 mil. euro. Studie ukazuje na efektivní systém ve Spojených státech amerických, který dokáže uchovat atraktivitu kulturních iniciativ. Zdá se, že kulturní sektor v Itálii potřebuje oživení především směrem k mladšímu publiku a setření hranice mezi tzv. kulturou klasickou a alternativní.

5.5. Objem finanční podpory

Údaje o výdajích na kulturu v Itálii jsou neúplné nebo zcela nedostupné. Údaje nejsou v Itálii centrálně sbírány (ministerstvem, či statistickým úřadem); vybrané, nekomplexní informace jsou schopny poskytnout jen instituce zabývající se určitým úsekem kulturních aktivit, základní údaje z veřejného sektoru, avšak ne zcela dostatečné je možné získat z vládního rozpočtu. Poslední komplexnější data jsou k dispozici pouze za rok 2000. Data za trh umění (jeho obrat), výdaje na údržbu movitých a nemovitých památek (např. bankami, církvemi) a přímé investice společností (restoration and operation of their own cultural infrastructures (Palazzo Grassi in Venice, and the like) zcela chybí.

ISTAT neboli Národní statistický ústav sice vydává ročenky kultury, nicméně k tématu centralizované či decentralizované podpory kulturního sektory se obsáhleji nevyjadřuje. Je pravda, že v sekci kultura v číslech (culture in cifre) nalezneme například data ohledně státních a regionálních výdajů na kulturní sektor za roky 1992-2002. Je ovšem třeba mít na paměti, že do této oblasti italská vláda a samospráva zahrnuje kromě kultury také **volný čas a náboženství**, přičemž katolická církev je v Itálii tradičně extrémně nárokovou položkou státního rozpočtu.

Dlouhodobou statistiku obsahují data AEC (Associazione per l'Economia della Cultura), ta však obsahují údaje jen do roku 2000.

S ohledem na špatnou dostupnost dat lze o výši podpory kultury v Itálii uvést následující obecné údaje:

V průběhu devadesátých let rostla výše finančních prostředků na podporu kultury. V roce 2000 bylo na kulturní oblast vydáno 24 mld. euro, tři čtvrtiny z toho činily soukromé výdaje. Největší nárůst v průběhu devadesátých let zaznamenaly veřejné zdroje + 40 %, soukromé výdaje vzrostly o 32 %.

Tabulka 9: Soukromé a veřejné výdaje v kultuře v roce 2000 (v mil. euro)

		2000	%	změna oproti 1990 [%]
Veřejné výdaje	stát (vyjma umělec. vzdělání)	3 242.3		30.2
	regiony	984.4		29.7
	místní	2 245.0		64.3
	<i>z toho</i>			
	<i>provincie</i>	205.5		116.3
	<i>městské správní celky</i>	2 039.5		60.5
	celkem	6 471.7	26.7	40.2
Soukromé výdaje	domácnosti	9 712.5		10.1
	reklama	7 492.8		65.4
	sponzoring a dárcovství	543.8		83.5
	celkem	17 749.1	73.3	30.1
Celkem	24 220.8	100	32.6	

Zdroj: <http://www.culturalpolicies.net>

Uvedený trend je vysvětlitelný masovými výdaji v kultuře v 90. letech a silnou podporou kulturní politiky. **Podíl prostředků na kulturu činil v roce 1990 jen 0,25 % z HDP, během devadesátých let vzrostl na 0,57 % HDP v roce 2000.**

Dle údajů Evropské komise však znamenala první polovina současné dekády pokles ve výdajích na kulturu - celkem výdaje poklesly v reálných cenách o 6 %. Největší pokles zaznamenaly veřejné výdaje, které klesly o 18 %.

Další údaje, avšak pouze do roku 2000, přináší AEC (Associazione per l'Economia della Cultura. Shrňme základní poznatky výzkumu s názvem Zpráva o ekonomii kultury v Itálii v letech 1990 - 2000 (Rapporto sull'economia della cultura in Italia 1990-2000).

Kulturní sektor v Itálii je v podstatě rozdělen na 4 základní odvětví, a to:

1. kulturní statky (do češtiny těžko přeložitelný termín beni culturali),
2. živá umění,
3. audiovizuální média,
4. vydavatelství.

Zatímco oblast kulturních statků se vyvíjí pozitivně a dynamicky, živá umění svůj rozvoj zpomalila. Jestliže v 90. letech kulturní sektor v Itálii obecně rostl o 33 %, živá umění pouze o 20 %, což je následkem drastického snížení státních dotací (o 29 % během celé dekády). **Živá umění v podstatě přežívají jen díky podpoře lokálních autorit a soukromých mecenášů, především bankovních nadací.** Pokud se týče oblasti audiovizuálních médií, extrémně vzrostly investice především do duopolu RAI-Mediaset (zabírá 90 % zdrojů i publika)¹⁶. Národní diskografie stagnuje a na trhu převažuje jednoznačně zahraniční produkce (90 %). V oblasti vydavatelství je zaznamenán pokles počtu čtenářů a tedy i oslabení podniků. Celkově je kulturní sektor v Itálii spíše statický a vyžaduje radikální oživení, a to jak prostřednictvím větší stimulace decentralizovaných forem podpory, tak zvýšením ročního rozpočtu na kulturní aktivity.

5.5.1. Podpora kultury z národních zdrojů

Italský rozpočet rozlišuje výši prostředků, kterými dle daných zákonů může vláda hospodařit („bilancio di competenza“; CP) a výši prostředků, které může reálně použít (bilancio di cassa; CS). Konečná výše částky je ještě ovlivněna výší zůstatku z předchozích let („residui“; RS).

Dle státního rozpočtu pro rok 2008 bylo na podporu kultury z veřejných zdrojů prostřednictvím orgánů centrální vlády alokováno CP = 1,930.928 tis. € (respektive CS = 2,211.006 tis. €) z celkové částky rozpočtu CP = 728,615.701 tis. € (respektive CS = 474,666.995 tis. €)¹⁷. Vědomě zde není hodnocen podíl částky na rozpočtu vůči ostatním resortům, neboť v rámci některých resortů nepředstavují výdaje ve státním rozpočtu konečnou částku (výdaje uskutečňovány především na regionální úrovni, což se ostatně týká také oblasti kultury).

Dle dostupných údajů a informací absolutní (a do značné míry také relativní) výše veřejné podpory ze strany státu v posledních letech až dvou desetiletích klesá. Jestliže v průběhu devadesátých let objem finanční podpory z veřejných prostředků rostl, mezi lety 2004 a 2000 klesl objem veřejných prostředků o 6,4 % (v reálných cenách).

Objem státních finančních prostředků klesl mezi lety 2000-2004 o téměř 19 % v reálných cenách, dle některých údajů klesal i v následujících letech a vzhledem k ekonomické současné situaci je očekáván další pokles pro rok 2009¹⁸. Výše zmíněný údaj za rok 2008 nelze žel

---

¹⁶ V této souvislosti stojí za zmínku vliv Silvia Berlusconiho v obou gigantech (jak politický, tak majetkoprávní).

¹⁷ Podrobněji o italském rozpočtu viz např. Furlong, P. (1994): *Modern Italy: Representation and Reform*. Routledge, s. 174 a OECD Economic Surveys: Italy, 1997, OECD, s. 174.

¹⁸ Viz <http://www.culturalpolicies.net/web/italy.php?aid=43&cid=1250&lid=en&curl=61>; <http://www.artinfo.com/news/story/28488/severe-lack-of-funding-threatens-italian-arts-institutions>.

vztáhnout k údajům za rok 2004 uvedeným níže (Tabulka 10), neboť u jeho zdroje není uvedeno, za jakou položku rozpočtu je údaj uveden¹⁹.

Dle posledních komplexnějších údajů o veřejné podpoře bylo Itálii v roce 2004 vynaloženo na podporu kultury 5 mld. € z veřejných rozpočtů (viz Tabulka 10). Podíl státního rozpočtu na veřejných prostředcích od počátku devadesátých let do sledované poloviny současné dekády klesal, v roce 2004 činil méně než 50 % veřejných prostředků. Naopak výrazně vzrostl podíl výdajů obcí, v roce 2004 finanční podpora obcemi absolutně převýšila objem peněz ze státního rozpočtu²⁰.

Tabulka 10: Vývoj míry veřejné podpory dle správní úrovně

Rok	Stát	Regiony	Provincie	Obce	Celkem
1990 ¹	54,0 %	16,4 %	2,1 %	27,5 %	100 %
2000 ¹	52,2 %	14,6 %	3,0 %	30,2 %	100 %
2004 - podíl ²	44,3 %		5,5 %	50,3 %	100 %
2004 - absolut. [mil. €]	2 194		270	2 490	4 955
2004/2000*	- 18,8 %		13,8 %	5,7 %	- 6,4 %

Vysvětlivky:

Porovnání hodnot z let 2004 a 2000 je výsledkem porovnání reálných hodnot, v nominálních hodnotách došlo k absolutnímu vzrůstu podpory.

Zdroje:

¹ Cultural Policies in Europe: a Compendium of Basic Facts and Trends, Council of Europe/ERICarts, 2003, dle aktualizace 9/2008; <http://www.culturalpolicies.net/web/italy.php?aid=61>;

² Dle Financing the Arts and the Culture in the European Union, Policy Department Structural and Cohesion Policies, November 2006 (<http://www.culturalpolicies.net/web/comparisons-funding.php>).

Z výše uvedeného lze na závěr říci následující:

- Údaje o objemu a tocích financí na podporu kultury jsou nedostatečné a nepřehledné.
- Objem veřejných finančních prostředků na podporu kultury v posledních letech více či méně prokazatelně klesá a tento vývoj lze očekávat i v nadcházejících letech.
- Klesá objem i podíl financí ze státního rozpočtu (vůči celkovým veřejným prostředkům).
- Růst veřejných prostředků byl v devadesátých letech pomalejší než růst soukromých či jiných prostředků.
- Vzrostla úloha obcí v přerozdělování veřejných finančních prostředků.
- Zavedení nástroje daňové asignace navýšilo objem prostředků na podporu kultury ze soukromých zdrojů.

¹⁹ Viz poznámku pod čarou 17.

²⁰ Studium charakteru a výše podpory v jednotlivých regionech není vzhledem ke komplikovanosti získávání a zpracování dat obsahem této studie.

5.5.2. Podpora z fondů EU

Kultura v Itálii může být financována z evropských prostředků pomocí strukturálních fondů pro regiony cíle 1 a 2 a dalších finančních nástrojů. Pod Cíl 1 spadá 6 územních celků na jihu a 15 územních celků ve střední a severní Itálii. Celkem má 14 operačních programů jednu prioritu více či méně zaměřenou na podporu kultury.

Cíl 1: Sicílie, Basilicata, Puglie, Kampánie, Kalábrie

Cíl 2: Lombardie, Sardinie, Marche, Friuli Venezia Giulia, Údolí Aosty, Emilia Romagna, Toskánsko, Abruzzo, Piemonte, Ligurie

Podpora kultury se stává v méně rozvinutých regionech jako prostředku pro rozvoj cestovního ruchu, potažmo rozvoj regionu. Ve vyspělých částech Itálie je pozornost upírána ke způsobu využití s ohledem na potřebu využívání přátelského prostředí a udržitelný rozvoj. Pozornost kultuře je věnována atraktivitě cestovního ruchu, programy se zabývají ochranou a udržitelným způsobem využívání přírodních zdrojů a životního prostředí, včetně kulturního dědictví, cestovního ruchu ve spojení s jeho udržitelným rozvojem v termínech přátelství k přírodním zdrojům a udržení kulturního dědictví.

Tabulka 11: Alokace priorit obsahujících mj. výdaje na podporu kultury

Území	Název prioritní osy	Příspěvek EU [€]	Veřejné prostředky celkem [€]
Lombardie	Ochrana a zlepšení přírodního a kulturního dědictví	23 784 280	60 000 000
Sicílie	Využití přírodního a kulturního dědictví jako atraktivity cestovního ruchu a prostředku rozvoje	1 471 411 148	2 207 116 722
Sardinie	Životní prostředí, atraktivita přírodních a kulturních zdrojů, cestovní ruch	153 151 147	382 877 868
Basilicata	Využití přírodních a kulturních zdrojů	32 800 000	82 000 000
Marche	Regionální rozvoj	17 974 055	45 975 440
Friuli Venezia Giulia	Regionální rozvoj	9 800 000	40 000 000
Údolí Aosty	Propagace udržitelného rozvoje	10 000 000	25 000 000
Emilia Romagna	Obohacení a využití přírodního a kulturního dědictví	25 698 059	69 591 056
Toskánsko	Plnohodnotné využití místních zdrojů, udržitelný regionální rozvoj	60 333 800	275 167 822
Puglia	Zvýšení potenciálu přírodních a kulturních zdrojů s cílem zvýšení atraktivity a rozvoje cestovního ruchu	196 000 000	392 000 000
Abruzzo	Regionální rozvoj	45 000 000	111 201 747
Piemonte	Regionální rozvoj	107 083 786	270 639 610
Campania	Udržitelný rozvoj, kultura a cestovní ruch	1 012 500 000	2 025 000 000
Liguria	Životní prostředí, atraktivita přírodních a kulturních zdrojů,	153 151 147	382 877 868

	cestovní ruch		
Kalábrie	Přírodní a kulturní zdroje a udržitelný cestovní ruch	179 894 404	359 788 808
Celkem		3 498 581 826	4 522 120 219
PLUS programy přeshraniční spolupráce Itálie-Rakousko, Itálie - Francie (Alps - ALCOTRA), Střední Evropa (včetně Česka), Mediterranean Programme, Italy - France Maritime, Jihovýchodní Evropa			

Zdroj: http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/index_en.cfm

Další evropské programy na podporu kultury shrnuje server evropské komise (http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc405_en.htm), jejich podrobnější rozbor již není účelem tohoto dokumentu.

5.5.3. Ostatní formy podpory

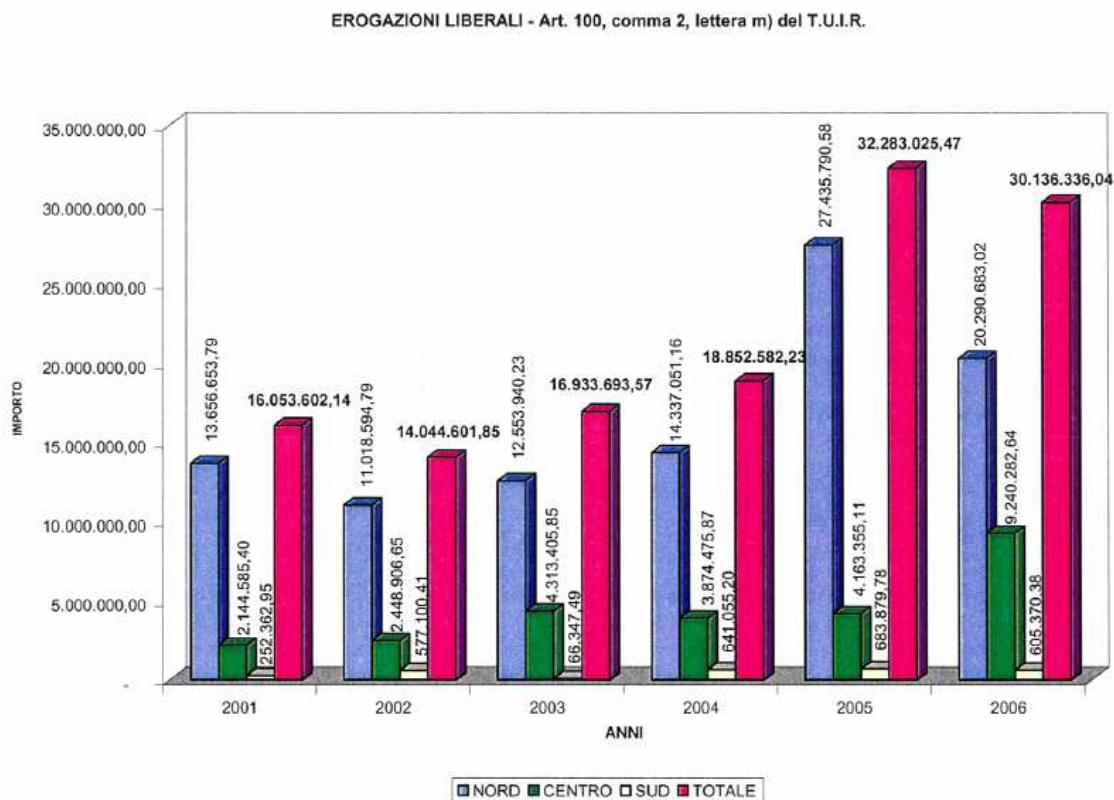
Statistice v oblasti dárcovství a sponzoringu ve prospěch kultury se částečně věnuje server www.fundraising.it. Ze zveřejněné zprávy z konce roku 2007 vyplývá, že v roce 2005 darovali Italové celkem 4.803 mld. € a během 15 let se očekává až zdvojnásobení této celkové částky na 8.935 mld. euro. Na kulturu z této sumy putovalo 17,9 %. Mezi lety 2003 a 2007 vzrostlo procento Italů, kteří se alespoň jednou za rok stanou dárci, z 28 % na 30 %. V roce 2002 činila průměrná výše daru 150 € oproti 107 € v roce 2002. Nejvyšší částky poskytují dárci starší 55 let, nejnižší lidé mezi 25 a 34 lety. Více než 57 % tvoří ženy.

Instituto Italiano della Donazione vypracoval v roce 2007 statistiky v oblasti filantropie a sponzoringu neziskového sektoru obecně ze strany soukromých firem. Ukazuje se, že **nejoblíbenějším způsobem je přímá podpora jednoho konkrétního projektu** (36 %), dárcovství konkrétní neziskové organizace (28 %) a sponzoring (26 %). Čtyřicet procent ročních příspěvků od jedné firmy se pohybovalo mezi 50 a 250 tis. euro, 32 % příspěvků dokonce přesahovalo hodnotu 1 mil. euro, 14 % se pohybovalo mezi 10 a 50 tis. euro. Čtyřicet dva procent firem sponzoruje na národní úrovni, 29 % na úrovni internacionální, 25 % v rámci teritoria, kde firma sídlí. Nejpřesvědčivějším argumentem ve prospěch podpory neziskové organizace je její dobré jméno (83 %), na druhém místě je motivací přímá osobní znalost dané organizace (17 %). Podle 86 % dotázaných firem je vypracování a dodržování firemního etického kodexu jedinečným kritériem, jak vybrat vhodnou neziskovou organizaci, a dále 76 % respondentů uvedlo, že je pro ně určující reference ze strany Istituto Italiano della Donazione, což ukazuje na dobré zavedení instituce a její velkou důvěryhodnost.

Na základě legislativního opatření upravující podporu kulturního sektoru ze soukromých zdrojů (viz výše) se stalo soukromé dárcovství nezanedbatelným zdrojem finanční podpory. Příspěvky lze rozdělit do dvou kategorií; kultura všeobecně a divadlo. V roce 2006 šlo více než 60 % financí právě na divadla, přičemž nejčastěji obdarovanými institucemi byly například opera Teatro alla Scala (více než 7 mil. €) nebo opera La Fenice (více než 2 mil. €). Pro ilustraci, nadace benátského bienále získala 400 tis. €. 6 % prostředků šlo ve prospěch měst a obcí, přičemž nejvíce na odpisech získala města Florencie (775 tis. euro) a Montichiari (více

než 200 tis. €). Mezi největkorysejší přispěvatele patřily velké bankovní a pojišťovací ústavy a také energetické koncerny.

Graf 4: Daňové úlevy ve prospěch kulturního sektoru (TUIR)

Zdroj: Oběžník č. 117 (Výsledky aplikace čl. 100, odst. 2, pís. m a čl. 15, pís. h dekretu č. 917/1986 TUIR za rok 2006). Roma : Ministero per i Beni ed Attività Culturali, 2007.

Vysvětlivky: Modrá - Sever, zelená - Střed, krémová - Jih, červená - celkem

Celkově tedy v roce 2006 zmíněné články TUIR podmínily příliv 41.801.927 € do kulturního sektoru a tato celková částka je o 20 % vyšší než roku 2005.

5.6. Organizační zajištění kulturního sektoru

AICOON je asociací zřízenou při ekonomické fakultě na univerzitě ve Forlì a jejím cílem je podpora neziskového sektoru. Pořádá odborné konference a semináře a zabývá se především akademickým výzkumem třetího sektoru. Zprostředkovává však také vyhledávání profesionálů a stážistů pro neziskové organizace a na svých webových stránkách zveřejňuje newsletter.

Associazione bb.cc. ONLUS je relativně novou asociací, založenou roku 2000, která usiluje o status základní platformy pro výměnu informací a zkušeností v oblasti kulturních statků a spřízněných témat, a její primární cílovou skupinou jsou neziskové organizace prospěšné pro společnost. Hlavním komunikačním médiem, které ABCO využívá, je webový portál, který je údajně využíván desetitisíci osob denně. Mailem rozesílá newsletter a další komerční i nekomerční sdělení z kulturního sektoru.

Fundraising.it je webový portál v majetku Philanthropy Centro Studi, společně s internetovým časopisem Fund Raising Magazine. Jeho cílem je šíření informací z oboru a podpora rozvoje fundraisingu v italské společnosti. Poskytuje teoretické i praktické zázemí ohledně fundraisingových mechanismů, problematiky managementu neziskového sektoru, společenské odpovědnosti a profesionální etiky.

Instituto Italiano della Donazione je neziskovým sdružením, fungujícím pod tímto jménem od roku 2004, nicméně jeho aktivity mají tradici již od konce 90. let. Věnuje se především podpoře rozšíření schopnosti propagovat a rozvíjet aktivity neziskového sektoru. Hlavním zájmem institutu je kultura dárcovství a její plná teoretická i administrativní podpora.

No Profit Italia je portálem poskytujícím informace z oblasti neziskového sektoru.

6. Syntéza - srovnání České republiky, Spojeného království a Itálie

Následuje krátké heslovité srovnání tří zkoumaných systémů z hlediska klíčových aspektů uvažované problematiky.

V oblasti daňových úlev hrají svoji roli: výše výdajů, které plynou do kulturního sektoru ze státního rozpočtu, dále existence či absence daňových úlev vázaných na neziskový sektor (neboť kultura do značné míry funguje právě v rámci třetího sektoru), respektive v ideálním případě přímo na kulturní oblast, a konečně přehled o reálném stavu a dynamice decentralizovaných forem pomoci kulturnímu sektoru, nejlépe prostřednictvím statistických údajů.

V oblasti organizačního zajištění zhodnotíme, nakolik existují funkční struktury a instituce na podporu rozvoje kulturního sektoru, respektive jeho finanční nezávislosti na přímých státních subvencích.

6.1. Problematika daňových úlev

Daňové úlevy zvyšují, jako každé výjimky, nepřehlednost daňových systémů. Z níže uvedené tabulky vyplývá, že ČR se umístila na 174. místě z celkových 181 hodnocených států. Obecný celosvětový trend je přitom charakteristický právě snahou o zvýšení transparentnosti a jednoduchosti daňových systémů, jako nástroje k účinnějšímu výběru daní. Proto nelze předpokládat přílišnou ochotu Ministerstva financí ČR k zavádění nových výjimek či zvýhodnění pro specifickou oblast kultury. Složitost daňových systémů v zemích EU27 přibližuje následující tabulka. Tabulka je řazena podle sloupce „Čas strávený u výkaznictví“, který nejlépe charakterizuje složitost celého daňového systému.

Tabulka 12: Složitost daňových systémů států EU27

	Stát	Pořadí			
		Celkové pořadí	Počet plateb	Čas strávený u výkaznictví	Celkové zdanění
1.	Lucembursko	14	70	6	14
2.	Irsko	6	16	12	28
3.	Estonsko	34	26	17	122
4.	Velká Británie	16	10	24	59
5.	Švédsko	42	3	34	140
6.	Francie	66	30	40	160
7.	Dánsko	13	16	41	31
8.	Belgie	64	30	52	146
9.	Litva	57	44	58	110
10.	Rakousko	93	70	59	141
11.	Nizozemí	30	16	62	77
12.	Německo	80	49	68	128

13.	Rumunsko	146	181	74	119
14.	Řecko	62	26	83	116
15.	Španělsko	84	10	91	152
16.	Slovinsko	78	70	101	70
17.	Finsko	97	62	104	117
18.	Lotyšsko	36	7	117	42
19.	Slovensko	126	94	129	115
20.	Portugalsko	73	10	130	96
21.	Maďarsko	111	38	132	145
22.	Itálie	128	44	133	166
23.	Polsko	142	127	151	83
24.	Bulharsko	94	52	167	55
25.	Česká republika	118	33	174	121
26.	Malta			N/A	
27.	Kypr			N/A	

Zdroj: Paying Taxes 2009 - The global picture; International finance corporation, The World Bank, PricewaterhouseCoopers

Z níže uvedené tabulky vyplývá, že složitost systému měřená časem stráveným u výkaznictví je v ČR skoro trojnásobná oproti Itálii a takřka devítinásobná oproti Velké Británii.

Tabulka 13: Přehled srovnávaných států - složitost daňových systémů

	ČR	VB	IT
Celkové zdanění	48,60%	35,30%	73,30%
z toho daně z příjmů PO	3,00%	21,00%	28,00%
"pracovní" daně	39,50%	11,20%	43,20%
ostatní daně	3,10%	3,10%	2,10%
Pořadí	121	59	166
Čas strávený u výkaznictví	930 h	105 h	334 h
z toho daně z příjmů PO	150 h	35 h	37 h
"pracovní" daně	420 h	45 h	264 h
spotřební daně	360 h	25 h	33 h
Pořadí	174	24 h	133 h
Počet plateb	12	8	15
z toho daně z příjmů PO	1	1	2
"pracovní" daně	2	1	1
ostatní daně	9	6	12
Pořadí	33	10	44

6.1.1. Výdaje na kulturu ze státního rozpočtu

Tabulka 14: Přehled srovnávaných států - výdaje na kulturu ze státního rozpočtu

	% z rozpočtu (2007)	celková suma
Česká republika	0,66	7,5 mld. Kč
Spojené království	0,54	1,7 mld. £
Itálie	0,29	1,98 mld. €

6.1.2. Daňové úlevy vázané na neziskový sektor

Tabulka 15: Přehled srovnávaných států - daňové úlevy na neziskový sektor

	ano / ne	charakter
Česká republika	ano	standardní odpisy (2 % fyzická osoba, 5 % právnická osoba - ze základu daně)
Spojené království	ano	standardní odpisy, Gift Aid, zástupná platba
Itálie	ano	standardní odpisy, zákon „5 z 1000“ umožňující poplatníkovi věnovat část daně na vybraný účel či organizaci

6.1.3. Daňové úlevy vázané na kulturu

Tabulka 16: Přehled srovnávaných států - daňové úlevy vázané na kulturu

	ano / ne	charakter
Česká republika	ne	-
Spojené království	(ne)	existuje legislativa výhodně upravující firemní sponzoring v kultuře
Itálie	ano	zákon 342/2000 (novelizoval TUIR) umožňující odpisy z daní za dárcovství a sponzorství v kultuře

6.1.4. Statistika kulturního sektoru

Tabulka 17: Přehled srovnávaných států - Instituce zajišťující statistické údaje

	monitorující instituce	monitoring daňových úlev
Česká republika	NIPPOS, ProCulture	ne
Spojené království	DCMS, Arts & Business	ano
Itálie	Assoc. per l' Economia della Cultura, ISTAT, Istituto Italiano della Donazione	ano

6.2. Problematika organizačního zajištění

6.2.1. Servis pro neziskový sektor

Tabulka 18: Přehled srovnávaných států - Instituce zajišťující servis pro neziskový sektor

	instituce	status	kompetence
Česká republika	České centrum fundraisingu	o.s.	poradenství, informace, vzdělávání
	portály regionálních neziskových sdružení	web	poradenství, informace, vzdělávání
	České fórum dárců	o.s.	poradenství (filantropie)
	Dobrovolník.cz	web	informace (dobrovolnictví)
	Econnect	o.s.	informace
	Neziskovky.cz	o.p.s.	poradenství, informace, vzdělávání, publikační činnost
Spojené království	Charities Aid Foundation	nadace	informace, právní poradenství
	Charity Fundraising	s.r.o.	poradenství, vzdělávání
	Institute for Philanthropy	NNO	poradenství, vzdělávání (filantropie)
	Institute of Fundraising	členská organiz.	poradenství, informace, vzdělávání
	Philanthropy UK	zřiz. UK	poradenství, publikační činnost
	Third Sector	web, periodikum	informace, poradenství
	UK Fundraising	s.r.o.	placené poradenství, informace, vzdělávání,
Itálie	AICOON	NNO	vzdělávání, výzkum
	Fundraising.it	web	informace
	Istituto Italiano della Donazione	NNO	informace, poradenství
	No Profit Italia	web	informace

6.2.2. Servis pro kulturu

Tabulka 19: Přehled srovnávaných států - Instituce zajišťující servis pro kulturu

	instituce	status	kompetence
Česká republika	NIPOS	zřiz. MK	poradenství, informace, statistika
	ProCulture	o.p.s.	výzkum, informace, vzdělávání
Spojené království	Arts & Business	s.r.o. (dohled MK)	poradenství, informace, vzdělávání, publikační činnost
Itálie	Associazione bb.cc. ONLUS	web	informace

7. Stručné shrnutí a návrh dalšího postupu

Česká republika a Spojené království jsou vyrovnané, pokud se týče **procentuálního podílu** z ročního rozpočtu alokovaného na oblast kultury. Obě země jsou mírně pod evropským průměrem a přidělují kulturnímu sektoru zhruba 0,6 %²¹. Itálie byla ještě roku 2005 na stejné úrovni, avšak momentálně trpí rozpočet tamního Ministerstva kultury dramatickými škrty.

Pokud jde o výši veřejných financí, které plynou do kultury na základě rozhodnutí vázaných na schválený rozpočet České republiky, je skutečností, že ve srovnání se Spojeným královstvím a Itálií není Česká republika nijak pozadu, naopak je v procentuálním podílu předčí. Jedná se však pouze o relativní cifry a přinejmenším ve srovnání s Velkou Británií jsou investice do kultury a umění menší. Prvním krokem ke zlepšení situace v kulturní oblasti, která je opakovaně prohlášována ze jeden z pilířů rozvoje občanské společnosti v naší zemi, by bylo přidělení 1 % ze státního rozpočtu. Česká republika by se tak přiblížila evropským zemím, které tradičně do kultury investují nejvíce, jako je Dánsko, Belgie nebo Estonsko. Zajímavé je poznamenat, že všechny zmíněné země jsou velikostně srovnatelné či dokonce ještě menší než Česká republika. Vše tedy nasvědčuje tomu, že péče o kulturu a umění ze strany státu je strategickou prioritou spíše menších států, které nemohou spoléhat na výhody plynoucí z mocenského postavení státních kolosů v evropském kontextu, a musí se prosadit díky svému kulturnímu potenciálu.

7.1. Dárcovství

Ve všech třech zemích je možné uplatňovat standardní odpisy ze základu daně při dárcovství nejen v kulturním sektoru, a to jak u fyzických, tak u právnických osob. Mechanismy se mírně odlišují, nicméně fungují přibližně na stejném principu, kdy lze odečíst omezenou položku ze základu daně z příjmu.

Ukazuje se, že vyspělé země mají ve svém právním systému zavedeny i různé okrajové legislativní úpravy na podporu výhradně kulturního sektoru, i když se nejedná o mechanismy plošných daňových asignací. Česká republika je pozadu především co se týče daňových zvýhodnění pro firemní sponzory a dárcy. Aby však mohla být taková úprava kvalitně nastavena a zavedena, je třeba také zintenzivnit statistické monitorování kulturního sektoru, respektive jeho finančních aspektů a oblasti dárcovství a dobrovolnictví, nejlépe ve spolupráci s finančními úřady a dalšími státními institucemi, pro přehled o existujícím a využívaném potenciálu soukromé (individuální i firemní) filantropie a mecenášství. Právě statistika je největší slabinou organizačního zajištění kulturního sektoru; bylo zjištěno, že organizací,

---

²¹ Britské Ministerstvo kultury, médií a sportu (DCMS) je přiděleno 1,16% ze státního rozpočtu, do jeho působnosti však spadá i v názvu zmíněný sport a dále turismus.

asociací a sdružení na podporu neziskového sektoru i kultury obecně je v České republice stále více a dochází k rozšiřování kompetencí a využívání všech moderních komunikačních cest.

Z hlediska daňových odpisů v souvislosti s podporou kultury a umění jsou možnosti českého právního systému velice omezené. Navíc realita doložená minimálním využíváním daňových zvýhodnění ukazuje, že i nepatrné slevy na dani, které jsou v současné době českým právníkům a fyzickým osobám k dispozici, nejsou všeobecně známy či o ně není dostatečný zájem. Vhodná by tedy byla zejména **informační kampaň v zájmu využívání slev na dani** a zároveň jednání o zvýšení těchto výhod.

Dalším možným přístupem je zavedení efektivnějších daňových mechanismů na podporu kultury a umění, založených na přímém rozhodnutí daňového poplatníka (tzv. daňové asignace). Otázkou zůstává, zda je možné implementovat zákon, umožňující podpořit pouze kulturní organizace a instituce, či zavést možnost podpořit neziskový sektor obecně. Praxe v evropských zemích ukazuje, že je častější systém daňových asignací bez vymezení myslitelných sektorů, a plátce daně se může rozhodovat zcela volně. Například ve studii popsáný italský systém „**5 z 1000**“ který umožňuje poplatníkovi rozhodnout přímo o způsobu **využití 5 % jeho daně, a to buď připsáním rovnou na účet konkrétní organizace, nebo příslušnému sektoru obecně**. Zvláštní zákon 342/2000 (novelizoval TUIR - viz kapitola 5.4.1) dovoluje odpisy z daní za dárcovství a sponzorství v kultuře. Pokud plátce možnosti nevyužije, případně částka automaticky státu. Doplňme, že obdobně navržené systémy existují i u našich sousedů v Polsku, Maďarsku i na Slovensku. Britský systém **Gift Aid** zase umožňuje přerozdělovat finance získané právě z daňových asignací jedním ústředním orgánem, pověřeným správou těchto prostředků.

Daňové asignace by pro ČR byly novým instrumentem, což jistě zvýší administrativní, a tedy i finanční nároky na jejich správu. Již v únoru 2005 jednala Vláda ČR o návrhu zákona o daňových asignacích, ale nepodpořila jej. I tento návrh zaváděl daňové asignace pro celý neziskový sektor.

Zhodnotíme-li přínosy daňových asignací, lze konstatovat, že jsou výrazně závislé na dalších okolnostech vyplývajících z daňového systému konkrétního státu. Byť se nejedná o stát popisovaný v této studii, uveďme jako názorný příklad dění na Slovensku, kde se současně s přijetím daňových asignací zrušily daňové výhody pro dárcce. Tento krok je v zásadě logický, přesto nešťastný. Logický v tom ohledu, že výpadek příjmů státního rozpočtu způsobený daňovými asignacemi je nutné nějak vyvážit na výdajové stránce. Nejjednodušším možným řešením je právě zrušení jiných daňových výhod, nebo snížení dotací pro neziskový sektor. Nešťastným je tento krok v tom ohledu, že neziskové organizace ztrácejí systémový nástroj budování vztahu s dárci. V konečném důsledku jsou dle mnohých odborníků na tom slovenské neziskové organizace hůře, než před zavedením asignací.

Z pohledu kultury je nutné zmínit ještě jeden rizikový faktor, a to, že daňové asignace jsou velmi ovlivnitelné mediálním tlakem velkých, či obecně známých organizací, které si mohou dovolit nákladné reklamní kampaně, čímž se dostanou do obecného povědomí a na daňových asignacích vytěsní menší, často potřebnější organizace. Zároveň je nutné připomenout, že resort kultury není v České republice vnímán jako resort „dárcovsky potřebný“, resp. občané v drtivé většině vnímají potřebu podpořit spíše charitativní organizace, které se pohybují zejména v oblasti humanitární, zdravotní a sociální pomoci. Zavedení daňových asignací proto bude pro resort kultury pouze tak přínosné, jak se podaří zvýšit povědomí a identifikaci občanů s neziskovými kulturními organizacemi (v současné době je z celostátního hlediska tato identifikace parciální).

Pro zjištění východisek, ale i přínosů novelizace daňového systému ČR by bylo vhodné vytvořit následující detailní studie:

- Provést hloubkovou právně-ekonomickou analýzu současné daňové úpravy s vytvořením konkrétních modelových příkladů zaměřených zejména na kvantifikaci daňových úlev.
- Provést ekonomickou studii kvantifikující na zcela konkrétních scénářích možné daňové úspory u fyzické osoby, právnické osoby, neziskové organizace a to v rámci daru a sponzoringu. Pro oblast nemovitých kulturních památek pak vliv zvýhodněných odpisů pro ziskovou a neziskovou kulturní organizaci. To vše s odstupňováním řádové výše příjmů každého modelovaného subjektu.
- Provést hloubkovou právní analýzu možností daňové asignace a jejího užití ve třech až čtyřech vybraných státech (např. právní úprava "Cinque per mille" v Itálii, právní úprava na Slovensku, v Maďarsku, atd.).
- Provést hloubkovou analýzu (rešerši) britské instituce Gift Aid, společně s další obdobnou zahraniční institucí, včetně modelového výpočtu daní na straně obdarovaného i dárce.
- Zároveň s výše uvedenými kroky zahájit přípravu manuálů pro podporu dárcovství a sponzoringu. Tyto manuály aktivně prezentovat.

Zpracovatel doporučuje při novelizaci daňového systému volit spíše cestu prosazování vyššího zvýhodnění celého neziskového sektoru, nikoliv specifické výjimky pro resort kultury.

7.2. Sponzoring

Ve Spojeném království existuje zvláštní zákon upravující sponzoring kulturního sektoru, výhodný jak pro sponzora, tak pro sponzorovaný subjekt. Dále zde funguje instituce zvaná **Gift Aid** a možnost splácet daň prostřednictvím věnování kulturního statku státu.

Budeme-li chápat sponzoring jako poskytnutí finančních prostředků za protislužbu (zejm. reklamu), pak není sponzoring v legislativě ČR speciálně upraven.

Vzhledem k tomu, že na straně sponzora se jedná o daňově plně uznatelný výdaj, není nutné tyto subjekty více daňově motivovat. Motivace by se měla zaměřit spíše na neziskové organizace, tedy příjemce takových finančních prostředků a měla by spočívat spíše v podpoře aktivního přístupu k vyhledávání sponzorů ze strany neziskových organizací a podpoře identifikace občanů s kulturními statky a službami. Sponzoring totiž velmi silně podléhá módním trendům a míře identifikace sponzora s danou organizací vůbec.

Vedle dlouhodobých aktivit zaměřených na zvyšování „kreditu“ resortu kultury a jejího postavení v systému národního hospodářství by měly být další projektové kroky zaměřeny na zvýšení povědomí o existenci a přínosech kulturních organizací, konkrétně:

- Definovat vstupní kritéria a navrhnout systém benchmarkingu kulturních organizací (cílem je motivovat kulturní organizace k vyšší ekonomické a profesní aktivitě).
- Definovat vstupní kritéria a navrhnout systém akreditace kvality kulturních organizací (cílem je zvýšit důvěryhodnost v profesionalitu nabízených služeb a tím vytvořit pocit sponzora, že podporuje skutečně kvalitní, občany kladně vnímané služby).
- Posílení fundraisingových aktivit na straně kulturních organizací - viz níže.

7.3. Fundraising

Z organizačního hlediska lze konstatovat, že ve všech popisovaných zemích existuje určitá podpůrná struktura pro rozvoj fundraisingu v neziskovém a tedy i kulturním sektoru. Nejpropracovanější je systém britský, v jehož rámci funguje množství poradenských, vzdělávacích a informačních institucí, ať už veřejných či soukromých.

Česká republika v tomto ohledu zaostává a dosud zde nebyly rozvinuty žádné systémově propracované, a tedy účinné mechanismy směřující k efektivní stimulaci dárcovství a sponzoringu obecně, tím méně v kulturním sektoru.

Ve všech studovaných státech existují **instituce pod státním dohledem**, které více či méně systematicky monitorují oblast kultury. Ve Spojeném království i v Itálii jsou evidovány daňové úlevy spojené s neziskovým, respektive kulturním sektorem, avšak aktuální informace nejsou všeobecně dostupné.

S disciplínou fundraisingu úzce souvisí i zavádění nových trendů v řízení kulturních organizací. Ty by měly být profesionalizovány zejména směrem k využívání progresivních marketingových metod vedoucích k pěstování tzv. Corporate Identity, tedy jakési známky kvality společnosti. Ta zvyšuje míru identifikace občanů s kulturní organizací a tím velice usnadňuje fundraising.

V tomto směru by MKČR mělo zastávat pozici jakéhosi mentora a mělo by zavést již v předchozí kapitole zmíněný systém benchmarkingu a akreditace kvality služeb. Systém

benchmarkingu by měl samozřejmě minimálně zatěžovat kulturní instituce ale zároveň podat dostatečný přehled o jejich efektivitě (jak ekonomické, tak profesní).

Dalším stupněm je zavedení systému akreditace kvality kulturních služeb - vytvoření značky kvality české kultury, spojené s možnou finanční podporou. Zároveň by došlo k podpoře těch skutečně kvalitních služeb, na jejichž nabízení by mělo mít Ministerstvo kultury přirozený zájem.

Kvalita finančního řízení jakékoliv organizace, bez ohledu na resort, v němž se pohybuje je závislá na ekonomické jistotě. Ta je např. v britském systému u tamních NDPBs (Non-Departmental Public Bodies), které lze zjednodušeně z ekonomického přístupu přirovnat k českým příspěvkovým organizacím, zvyšována systémem, kdy jim jsou přidělovány finanční prostředky na tři roky dopředu, čímž je umožněno koncepční nakládání s prostředky. I MKČR by mělo zvážit zavedení takového systému u svých příspěvkových organizací.

Závěrem uvedme, že podpora daňových zvýhodnění indikuje zájem státu o přesunutí odpovědnosti a možnosti volby na veřejnost. Může se tedy jednat o projev demokratizace kultury. Aby byly systémy daňových úlev efektivní, musí být vypracovány společně s experty, kteří by spoluurčovali, jaké instituce a statky bude příslušný zákon považovat za kulturní. Momentálně v tomto nepanuje ve světě výraznější shoda (viz např. rozdíly mezi Holandskem a Čínou). Dále je komplikované rozhodnout o tom, jaký typ organizace je vhodný pro danou daňovou úlevu (viz kontrast přísných kritérií ve Francii a vágního systému ve Švédsku). Jednoznačnost těchto kategorií a pravidel je však určující pro to, aby společnost začala systému aktivně využívat. Na druhé straně se odborníci bohužel shodují na tom, že reálná efektivita takových opatření je v závěru velice silně ovlivněna historickou tradicí v konkrétní zemi (viz zakořeněnost charity a dárcovství ve Velké Británii či USA ve srovnání s nepříliš úspěšnými daňovými novinkami v Itálii, s výjimkou zákona „5 z 1000“).

Zpracovatel studie si dovoluje na samotný závěr ještě jednou zdůraznit, že se zvyšováním účinnosti daňových úlev úzce souvisí rozšiřování povědomí o významnosti kulturního sektoru a jeho „dárcovské potřebnosti“. Ta je v České republice na minimální úrovni, a proto by měly další daňové úpravám předcházet výše uvedené kroky směřující k odstranění tohoto stavu. Účinnost daňových úlev bude totiž dosahovat pouze té výše, do jaké budou občané identifikováni s kulturou a organizacemi poskytujícími kulturní statky a služby.